

BIBLIOTEKA
SHËTETIT

81H-1

8.75

ASDRENI

dhe artikujt që mbushnin shtypin shqiptar si dhe dy librat e tij të para poetike, «Rreze djelli» më 1904 dhe «Ëndrra e lote» më 1912, i dhanë një popullaritet të veçantë Asdrenit, si i treti shkrimtar i letërsisë së re shqipe pas Naimit e Çajupit me një krijimtari të vazhdueshme 40-vjeçare, mu në qendër të lëvizjes patriotike shqiptare të kohës. «Tani besoj se Naim beu nuk vdiq — i shkruante Çajupi Asdrenit më 1904 — se vendin që la ai bosh e zure ti. . .»

Asdreni ngrinte shkolla shqipe dhe bënte një punë të madhe jo vetëm me shoqëritë patriotike të shqiptarëve të Rumanisë, por edhe si ndërlihdës me qendrat e tjera të lëvizjes shqiptare jashtë dhe me çetat brenda në Shqipëri, të cilave u dërgonte ndihma e materiale luftarake. Pas largimit të Jani Vretos më 1900, Asdreni mbeti aktivisti kryesor në Bukuresht për vazhdimin e botimit të librave shqipe; ai jepte një kontribut të veçantë për shkëputjen e kishës shqipe nga kisha greke, që mbillte përçarje në lëvizjen shqiptare dhe ndodhej i pranishëm në krye të çdo veprimtarie patriotike të kësaj kolonie, që lojti një rol të rëndësishëm në prak të pavarësisë. Më 1914 erdhi në Shqipëri, duke shpresuar se me Vidin do të forcohej uniteti kombëtar dhe pozita ndërkombëtare e Shqipërisë. Por u kthye i zhgënjyer në Rumani. E priti me gëzim Kongresin e Lushnjës dhe shkroi me entuziazëm për luftën e Vlorës. Pas vitit 1920 mbështeti fushatën antifeu-

dale në Shqipëri dhe shërbeu me periudha të shkëputura si Sekretar i legatës shqiptare të Bukureshtit, por, më vonë, u mënjanua nga skena politike si njeri i padëshëruar për regjimin e Zogut, të cilin e dënoi me shkrimet e tij. Botoi vëllimin e tij të tretë «Psallme murgu» më 1930, ku, veç gjurmave përparimtare të Rilindjes, ndjehet edhe ndikimi i artit dekadent. Vëllimi i tij i fundit «Kambana e Krujës», pregatitur për shtyp më 1939, që mbeti dorëshkrim, dëshmon për rënjen e poezisë së Asdrenit.

Asdreni erdhi në Shqipëri edhe më 1937 me rastin e 25-vjetorit të shpalljes së pavarësisë. Pushtimi fashist e tronditi dhe u kthye shpejt në Rumanë.

I zhgënjyer nga regjimi reaksionar i Zogut, që i mbylli perspektivën e idealeve të tij demokratike dhe i gënjyer singërisht nga ngjarjet e fundit politike lidhur me parullën fashiste të «Shqipërisë së madhe», Asdreni i plakur e i lodhur, bëri edhe ndonjë gabim për të cilën u pendua rëndë fill pas çlirimit. Më 1947 vdiq dhe u varros në Bukuresht.

Asdreni la një material publicistik me vlerë nëpër organet e kohës dhe disa shkrime, përkthime e përshtatje nga autorë të njohur, tekste shkollore dorëshkrim si dhe korrespondencën e tij të pasur me vlerë të veçantë për njohjen e lëvizjes sonë kombëtare. Por vlera kryesore e trashëgimisë së tij është krijimtaria poetike.

Asdreni është kryesisht poet i atëdheut e i ve-
gjëlisë.

Që më 1912 Asdreni formuloi i pari mendimin
më revolucionar për rolin patriotik dhe shoqëror që
duhej të kishte letërsia: «...Në çdo komb, thoshte
ai, fillimi i çdo lëvizjeje të shoqërisë është bërë
duke vajtur dora-dorës letërsia me politikën... Është
një fakt i pamohuar se letërsia e ka veprimin e saj
përmbi shtetin shoqëror të një kombi...». Prandaj
edhe krijimtaria poetike e tij, megjithëse kapi një
periudhë 40-e-savjeçare dhe pati luhatje të thella,
mbeti kryesisht e lidhur ngushtë me lëvizjen shqip-
tare, reflektoi aspiratat e shtresave të ulëta dhe,
krahas idealit të pavarësisë, u angazhua plotësisht në
luftën e veçorisë. Autor i himnit të flamurit shqip-
tar dhe i shumë himneve e marsheve të tjera, As-
dreni e vuri vargun e tij kryesisht në shërbim të
luftës për liri kombëtare; po lirika e tij sociale
shprehu hapur dhe me një ton alarmanant thelbin e
konfliktit klasor, antitezën që përcaktonte qëndri-
min e klasave antagonistë kundrejt lëvizjes sonë
kombëtare: «Ne derdhim gjakun lumë, ju veç pasje»
— Ne vdekje tmerri presim, ju veç rrojtje». Me poe-
zitë si «Lulëkuqja», «Krerëve tradhëtorë», «Çpërbli-
mi» etj., që dëshmojnë për gjurmat e para të ide-
ve socialiste, poeti paralajmëronte, që më 1912,
shembjen e pushtetit të «gjakatarëve të tërë kësaj
bote nga dorë atyre që sot i shqelmojnë». Ky ishte

kulmi i mendimit tonë revolucionar në poezinë e kohës. Edhe pas shpalljes së pavarësisë, deri në fillim të viteve 30, poezia e Asdrenit e ruajti këtë frymë klasore te poezitë si «Burri i dheut», «Fisnikëve të Shqipërisë», «Trashëgimi» e të tjera.

Asdreni shkroi e botoi gjithashtu shumë poezi për natyrën, dashurinë, punën etj. me kolorit shqiptar, të frymëzuara nga jeta e fshatit tonë dhe nga vetë kujtimet e poetit, si dhe poezi për natyrën në përgjithësi, ku ndjehet ndikimi i poezisë romantike evropiane. Poezitë e tij për stinat si «Dimëri», «Ardhja e pranverës», «Pranvera», etj. dhe poezitë e punës, si «Puna», «Punëtori i mirë», etj. u bënë të njohura gjerësisht nga tërë brezat e ardhme sidomos me anë të teksteve shkollore. Edhe poezitë e këngët e tij të dashurisë si «Ti me sytë e zinj», etj., që i përgjigjesin kërkesave të popullit tonë në prak të shkëputjes nga obskurantizmi anadollak për një emancipim shpirtëror, u bënë popullore.

Poezia e Asdrenit zakonisht ka thellësi mendimi dhe forcë të veçantë ndjenje, si kur futet në plagët e shoqërisë dhe buçet me kushtrim, ashtu edhe kur sodit natyrën dhe i drejtohet ndjenjave delikate të dashurisë.

Asdreni pati ~~ndikime të theksuara nga poezia e huaj~~. Po, në përgjithësi, ndikimi i letërsisë evropiane te Asdreni është mbujtur mirë me natyrën e vetë poezisë shqiptare dhe s'e ka penguar poetin të

krijojë poezinë e vet origjinale. Arti i Asdrenit, i lidhur me jetën e problemet shqiptare gjatë ndeshjeve të ashpra kundër pushtuesit turk dhe feudale, i frymëzuar nga dashuria e madhe për atdheun e popullin, traditën shqiptare, është një art origjinal.

Kjo poezi sa e thellë aqë edhe e thjeshtë dhe e qartë, origjinale, edhe kur duket e përparfërt me ndonjë poezi të huaj, fillon t'i humbë këto veti në vitet 30, me restaurimin e pushtetit feudoborgjez, kur poeti i plakur e humbi perspektivën në jetë dhe poezia e tij në pjesën më të madhe u shkri me poezinë e huaj romantike dekadente.

Asdreni kontribuoi në pasurimin e poezisë shqipe me forma e mjete të reja artistike dhe futi në vargun e tij një muzikalitet dhe harmoni të veçantë.

Megjithëse Asdreni ka disa dobësi në përdorimin e gjuhës si mjet artistik, kur krijoi poezi të vërtetë, ai e shfrytëzoi me mjeshtëri të rrallë shqipen e folur dhe të shkruar për t'i dhënë gjallëri dhe bukuri artit të tij poetik.

Pavarësisht nga mënjanimi i tij prej skenës politike e ndonjë shkarje të rastit nga fundi, Asdreni që një nga patriotët më përparimtarë të Rilindjes sonë kombëtare dhe një poet që e bëri vargun e tij për një periudhë të vështirë 30-vjeçare zëdhënësin e luftës më të ashpër të popullit tonë për liri patriotike dhe sociale, që solli vlera të reja artistike në letërsinë shqipe dhe shënoi një hap të ri në kalimin nga

poezia e Rilindjes te poezia jonë moderne e viteve '30.

* * *

Në këtë përmbledhje janë futur poezi të zgjedhura nga krijimtaria e Asdrenit, që e përfaqësojnë atë si poet dhe mendojmë se i kanë ruajtur më mirë vlerat artistike dhe edukuese. Në zgjedhje, megjithëse është pasur kujdes të mënjanohen shfaqjet e botëkuptimit të tij idealist dhe fryma mistike, që shpesh janë të pranishme në poezinë e tij, me përjashtime të rralla, ka mbetur ndonjë fjalë a varg i këtitillë për të mos prishur unitetin dhe harmoninë e poezisë. Puna redaktuese nuk e ka prekur gjuhën e autorit, por ka sjellë disa ndryshime të domosdoshme kryesisht me karakter grafik sipas kërkesave të sotme të drejtshkrimit. Disa nga poezitë e gjetura dorëshkrim, që botohen për herë të parë në këtë vëllim, sipas rastit, kanë patur nevojë për heqje të ndonjë fjale a vargu, ose për rindërtim të ndonjë vargu në bazë të varianteve më të goditura të së njëjtës poezi. Duke pasur parasysh karakterin e botimit, në këto raste nuk janë vënë shënime.

VJERSHAVE TË MIA 1)

Prap ju kujtova, vjetesh krejt harruar,
Si gjë të vjejtur rall' e tek q'e gjen.
Ju shkunda, letra, dorës sime shkruar,
Njëj gjumit, mund q'as juve s'ju pëlqen.

Ju mblodha, vjersha, nga ju kisha lënë
E një nga një ju pashë prap me mall.
Më dridhet dora si njëj të pangrëni,
Që dridhet pas ca buke q'e sheh rallë.

Ca jush prej kohësh gjithë me skajet brejtur,
Qysh brehet zemra keq kur send e pik,²⁾
Disa me faqet shuar, sërët vrejtur,
Si shenjtër kishe, moti q'i ka fikë.

1) Kjo poezi është vënë në krye të vëllimit të tij të fundit: «Psallme murgu».

2) Kur send e pik = kur ndonjë send e pikëllon.

Me ju përmenda jetën e kaluar,
Në radhët shkruar pashë shpirtin tim,
Me pika lotesh zemre së lënduar
Mi ju të thara, mbetur si kujtim.

Ndër ju sa çaste gazi dhe pikllimi
Sa drithma trupi s'pata ndjehur plot,
Kur shihnja në çdo radhë dorëshkrimi
Hir dashamiri, hir që s'e gjej dot.

* * *

Kur nj'ankth përbrenda do s'më le qetuar
Dhe dua ta përball që në fillim,
Fët pendën marr, e vargut duk' ia shtruar,
Padashur vargu ndrohet në këndim.

Nër këngë dhembjes barin ia kam gjetur,
Me 'to trishtimin munda që ta shter,
Qysh zëri i një vjolie tingëllfjetur
Çdo brengë si me dorë që ta merr.

Ju pata në kujdes si fletë lulesh
Nër libra q'i vendos me dhempshuri,
Dhe si njëj korës herë q'i përkulesh,
Nj'ashtu dhe jush përpara po ju rri.

Si gjë të shtrenjtë, vjersha, ju kam mbledhur.
Nuk doja zjarrit jush t'i jap ushqim,
As copë-copë n'erë për t'ju hedhur,
Ta shoh të tretur kaqë mallëngjim.

Ju rojta si dhe veten çdo rreziku,
Nga palat mos ju dalë më rënkim,
Sa kini përkujdesjet njëj kreshniku,
Që veç nër ju ka gjetur ngushëllim.

Jo, kurrë, o vjersha, s'kam për t'ju harruar,
Se jush ka dalë tinglli i zërit tem,
Dëshir'e zemrës sime dhempshuruar,
Nër ju q'e le si peng kur të mos jem.

VLESA E ATDHEUT

Sa të dua, o Shqipëri,
Sa mall ndjenj e sa dëshirë,
Për ty gas e dashuri
Mu në zemrë më ka mbirë.
Se për mua ti, o atdhe,
Je një lule aqë e vyer,
Sa nuk gjendet përmbi dhe,
Shpirtin tem për të ushqyer.
Qindra vjete gjithë në zi,
Qindra vjetësh i helmuar,
Po një vlerë pate ti,
Që s'ka shëmbëll, s'është dëgjuar;
Vala shkuan përmi ty,
Kombe shkelnë pa mëshirë,
Po një s'pati faq' e sy,
Të të shohë prej dheut fshirë.
Se ke trima si më s'ka,
Se ke burra të pavdirë,

Droja syrin s'jau ha, 1)
Sisën tënde kanë pirë.
Mos ki frikë, mos vajto,
Mos me kryet 2), trupin zgjatur,
Tunde krahun, u forco,
Dëfto namin që ke patur!

1) droja syrin s'jau ha = frika syrin nuk ua kap; nuk
u trembet syri.

2) mos me krye = mos me kryet ulur, mos e mbaj
kryet poshtë.

PËRPARA !

(Marsh kombëtar)

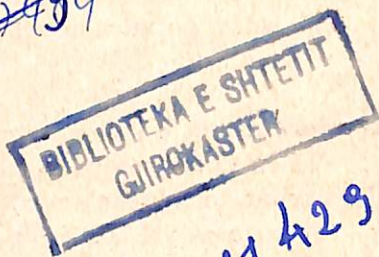
Lart, Shqipëri,
Ti je e zonja,
Nga lufta sot mos ndalesh;
Me trimëri,
Porsi shqiponja,
Armiqve mos iu falesh!
Si burr u sul, ata dërmoji.
Me gjak të drejtat mproji;
Përpara shko, përpara!

Ne bijtë e tu,
Për tyn', o memë,
Forcojmë krahun tonë;
Që ti kështu,
Në lot e gjemë

Mos jesh përgjithëmonë.
Luanët, trimat sot po presin,
Me nder për ty të vdesin.
Përpara shko, përpara!

Mos ki kujdes,
Mos trembesh kurrë,
Ji trime si qëmoti,
Se sot ti s'vdes,
Kur djal e burrë
Me armë del i zoti;
E drejta sheshit do të dalë
Na thot' e shenjta fjalë;
Përpara shko, përpara!

~~57494~~

BETIMI MI FLAMUR

(Hymni patriotik)

Rreth flamurit të përbashkuar
Me një dëshirë, me një qëllim,
Të gjithë atij duk' ju betuar,
Të lidhim besën për shpëtim.
Prej lufte veç ay largohet,
Që është lindur tradhëtor.
Kush është burrë nuk frikohet,
Po vdes, po vdes si një dëshmor!

Në dorë armët do t'i mbajmë,
Të mbrojmë atdhenë më çdo kënd,
Të drejtat tona ne s'i ndajmë,
Këtu armiqtë s'kanë vend.
Se zoti vetë e tha me gojë
Që kombe shuhen përmbi dhe,

Po Shqipëria do të rrojë;
Për 'te, për 'te luftojmë ne!

O flamur, flamur shenjë e shenjtë,
Te ti betohemi këtu,
Për Shqipërinë, atdhenë e shtrenjtë,
Për nder' edhe lavdim'n e tu.
Trim burrë quhet dhe nderohet,
Atdheut kush iu bë theror;
Për jetë ay do të kujtohet
Mi dhet, mi dhet si një shënjtor!

1908

FLAMURI KOMBËTAR

(Fragment)

Ngjyr' e kuqe si e zjarrit
Dhe shqiponja me dy krerë,
I qendisur me fill t'arit,
Gjer' e gjatë bukur prerë.

Qindra vjete kanë shkuar,
Dit' të zeza e plot me zi,
Po ty fama s't'është shuar
Me gjith' q'u trete, u bëre hi.

Ti je ylli i mirësisë
Edhe engjell' i shpëtimit,
Se ti i dhe djelmurisë
Lulen e bukur të kujtimit.

Ndënë ty pra djelmuria,
Me dëshirë e me shpresë,
Do të luftonjë, që Shqipëria
Të rrojë e të mos vdesë.

DRINIT

Drin o lumë, o i madh lumë,
Që sjell vala, gurë shumë,
Që shkon udhës me buçime
Dhe mbush malet me gjëmime,
Që lak anës fusha, fshatra,
Kur ti rendën me të katra,
Pse je sot i egërsuar,
Vetullvrojtur, zemëruar?
Vallë e ndjen ti robërinë
Që e ka mbytur Shqipërinë,
Q'është' e shkelur, copëtuar,
Vargonj lidhur këmb' e duar?
Nga të huajt q'e dërmuan,
Krejt që e çveshnë, që e ropnë
Dhe e thëthijnë gjer sa u ngopnë?
Që kur Zoti të ka bërë,
Drin o lumë i gjat' i gjerë,
Shqipërisë ç'i ka ngjarë,
Ti të gjitha i ke parë!

Se çdo luftë që ka krisur,
Kundr' armiqve q'është nisir,
I pe mundjet plot çkëlqime,
Që përmenden si kujtime,
Ata trimat e vërtetë,
Që dëftonin se në jetë
Kurrë s'trembet Shqipëtari,
Që ka zemër, gjak si zjarri.
Koh' e keqe apo e mirë,
Mot i bukur apo i nxirë,
Qoftë natë, qoftë ditë,
Si në t'errët e në dritë,
I ke parë, i ke dëgjuar,
Kur ty pranë kanë shkuar,
Dhe kaluar dhe më këmbë,
T'armatosur gjer më dhembë,
Luanë e trima të pavdirë,
Kryelartër, zemërlirë.
Burrë e grua, plak e djalë,
Gjith' me zemër, jo me fjalë,
Si fatosa që luftonin,
Shqipërinë të shpëtonin,
Dhe të lirë dhe të mirë,
Plot me gaze, plot me hirë
Në mes tyre rronin, shkonin,
Dashurinë s'e harronin.

.....
.....

Po sot vallë sot si janë?
Kryeunjur anembanë.
Sot më s'është ay zjarri,
Që e kishte shqipëtari,
Ay gjaku që valonte,
Kur detyra ja kërkonte,
Me një fjal' e me një besë,
Për atdhen' ay të vdesë,
Pasjen, gjënë mos kursejë,
Trimërinë të rrëfejë.
Sot një heshtje, një përtesë
Me një rrojtje në shërbesë.
Ësht i ftohur, është i ngrirë,
Pa një ndjenjë, pors i mpirë;
Dhe nga feja i verbuar,
Rron ndë t'errët e mbuluar.

Drin, që rrjedh gjith' shkumb' e valë,
Her' i rrebtë, her' ngadalë,
Kur i turbullt', kur kulluar,
Kur i qetë, kur trazuar!
Që ke parë aq të gjara
Dhe gëzime dhe të qara,
Nd'aqë vjete, aqë kohë
Dhe me diell dhe me llohë,
Kur shqiptari i vrapuar,
Për në luftët i gatuar,

Me balashin kryelartë,
Sÿkulluar, sy të kjartë,
Po dëfrente, po këndonte,
Këngë trimash kur kujtonte;
Kur bari dhe blegtoreshë,
Porsi mbret e mbretëreshë.
Pranë teje shumë dendur,
Fjalë, këngë kanë endur,
Kur me fyell, kur me lote,
Duk' i puthur vala jote;
Këngë e bukur, këngë malli,
Që gjëmonte i tërë zalli,
Sa edhe qielli qeshte, fliste,
Dielli, hëna rrinte, priste;
Më s'dëgjohet, sot u shua,
Më të qarë çdo gjë u ndrua.
Nd'ujën tënde të valuar,
Atje brenda ka pikuar
Loti i mëmës, që ka qarë
Djem të dashur q'i jan' vrarë.
Ndë atë ujët kaq të çgrryer,
Që po duket gjith' i ngjyer,
Atje brënda është trazuar,
Në çdo kohë të tmerruar,
Gjaku e djersa e ushtëtarit
Dhe të fundit dhe të parit,
Që për emër të lirisë
I dha shpirtin Perëndisë;

Me mjaftim q'ë dhuroi jetën
Për të drejtën, të vërtetën,
Për lavdimin' e kombësisë
Dhe për nder të Shqipërisë.

Ndale, ndale, Drin, vrapimin
Qëndro pak e hidh vështrimin!
Rrotull teje duke i parë,
Se sa janë për t'u qarë
Viset tona që rënkojnë,
Kur të parat i kujtojnë!
Ardhi dita pra të zgjohesh,
Si më parë ti të çohesh,
Burrat, trimat duk' i mbledhur,
Gjith' me armët mi krah hedhur;
të përpiqen, të luftojnë,
Shqipërinë ta shpëtojnë;
Zgjedhën, turpin, që po e mbajnë,
Posht' ta hedhim, ta çpërlajnë,
Sepse turp është një shërbesë
Për atë q'ë mban me besë.
Ashtu pra emrin pagëzoje,
jepi famë, lartësoje,
Dëfto botës pa të druhash,
Do se i Bardhë, i Zi quhash,

Se lavdim për të fituar,
Koha edhe më s'ka shkuar,
Po sot dita, Drin, të ka ardhë,
Prap' të dalësh faqebardhë!

1912

ARDHI DITA

Ardhi koha, ardhi dita,
Iku nata dolli drita!

Ngrihi trima, mos përtori,
Këtë kohë ta shpëtoni!

S'është mjaft sa duruat
Edhe ter'ato që vuat?

Është turp për emrin tuaj
Të mundohi për të huaj!

Qitni pallën, si ju dini,
Edhe kordhën në e kini,

Me gjith' zemër e pa ndjesë
Bini qenit të pabesë!

Mjaft me rrobenë të çjerrë,
Mproni vatrën, mproni nderë!

Ç'mbani duart si të thata?
Nxirrni shata edhe shpata,

Ferrat, gjëmbat i qëroni,
Lule të mbijnë në doni!

Për trima ju trima jini,
Këtë dhe ju vetë e dini!

Po ç'dobi është për atdhenë
Kur s'është ashtu si ka qenë!

Shqipërinë ju në doni,
Nga ky rrezik ta shpëtoni;

Kryet ngrini, zgjedhën shtini,
Pastaj lumtur ¹⁾ që të jini!

Në jini ju atdhetarë
Edhe thjeshtë shqipëtarë,

Bënie ju sot atdhenë
Siç qe nënë Skënderbenë!

1901

1) lumtur = të lumtur.

BALASHIT

O balash o bukurosh,
Që je trim si një fatosh,
O dragua kali im,
Që po pret me padurim,
Në ke mall për Shqipëri,
Ngjeshu, kalë, ji gati.

Shih sa vend plot bukuri,
Ku del ar, ku del flori,
Ku ndrit dielli me shkëlqim
Dhe qesh hëna me pëlqim;
Si në vend të prallave,
Trimave dhe pallave!

Ku një pyll, ku një burim,
Male e fusha pa mbarim,

Me lëndina plot magji,
Ku dredh këngë trimi i ri,
Ku del zana për mëngjez,
Lule thurur gjer në brez.

Shpjermë, shpjermë, o balash,
Si hark rrugën drejt ta mbash;
Çili këmbët mos u dro,
Shkëmbinj, kodra m'i kapto,
Malit lart t'i ngjitemi,
Jemi trima e s'vritemi!

Ti i shpejtë plot fuqi,
Unë burrë trim i ri,
Kur armiku ne na del
Shqipërinë për m'e shkel',
Si luan t'i hidhemi,
Prej tij ne mos dridhemi!

Si Shqiponjë me thonj, krah',
Prej zemrimit zjarr që ha,
Si rrufeja sa më shpejt,
Balash, derdhu atje drejt,
Ta rrëzojmë poshtë përdhe
Më mos shkelë ndë atdhe.

Sepse armiku ku u bë hi,
Atje lule ka me mbi,
Dhe, ku këmba na ka shkel',
Trëndafil ka m'u çel';
Pika e djersës ku q'u derdh,
Kurrë bari s'ka m'u verdh.

Faqebardhë që të dy
Do të jemi për çdo sy,
Kur të shohin më çdo mur
Një shqiponjë, një flamur
Dhe të thonë pa kujdes:
Shqipëria kurrë s'vdes!

KOSHTUTA... NË SHQIPËRI 1)

Një diell i ri na thonë se po lindi,
Një ditë e re u çfaq për Shqipërinë,
Dëfrim pa shembëll ra mi njerëzinë
Dhe drita errësirën, thonë, e bindi.

Shëkoni si shkëlqen, si dheu i tërë
Përtrin kudo me lule e gjelbërime;
Katundet e qytetet plot gëzime...
I qofshim falë zotit q'i ka bërë!

1) Koshtuta = kushtetuta. Siç dihet, triumfi i revolucionit borgjez turk, në vitin 1908, përfundoi me shpalljen e një kushtetute, që, veç së tjerash, u garantonte popujve të shtypur, pra edhe shqiptarëve, që u bënë mbështetja kryesore e këtij revolucion, liri politike, liri për të zhvilluar kulturën kombëtare, të drejta të barabarta me të gjitha kombësitë e perandorisë turke, të drejta demokratike etj. Sigurisht që populli shqiptar, i cili vuante prej

Kudo vështron, një gaz i ka pushtuar
Të gjithë. S'mbeti vend, ngado këndime;
Lahutat e gërnetat plot tingllime,
Ndë qiell të ngreh: se ç'koh' e mot i uruar!

Të lumtur jemi, se na erdh kjo ditë
Që kurrë ne s'e prisnim, thom, për besë,
Lum kush ka jetë, lum kush s'do të vdesë. . .
Lum kush i ka të forta mushkëritë.

Sa mirë vemi, gjithë përparime,
Vështrojmë tërë viset si po qeshin,
Sa janë në natyrë rroba mveshin;
Sa shohim rrotull, jo, s'janë ëndërrime!

shekujsh nën autokracinë e sulltanit, e priti me gëzim shpalljen e kushtetutës. Por nuk shkoi gjatë e borgjezia turke, që hypi në fuqi, filloi të dalë me fytyrën e vërtetë antidemokratike. Në vend të lirive zbaton me këmbëngulje një politikë shoveniste edhe më t'egër se përpara. Nga kjo politikë tradhëtare u indinjua tërë populli shqiptar dhe udhëheqësit përparimtarë të lëvizjes sonë kombëtare e demaskuan kushtetutën e gënjeshtërt turke. Asdreni i kushtoi kësaj ngjarje me rëndësi të veçantë këtë poezi të fortë, thurur më tepër në formë alegorike, ku sulmon me ironi t'idthë politikën shoveniste e armiqësore të borgjezisë turke dhe cënon sedrën kombëtare të bashkatdhetarëve të vet, që gënjehen me lëvdatat e premtimet e armiqve.

Po, koha e artë ne na e mbështolli jetën.
Me dituri, me mjeshtëri sot rrojmë,
Pa një kujdes ne ditët gjith' po i shkojmë,
E drejta u bashkua me t'vërtetën!

.

Më kot nuk' u munduam, hapëm udhë,
Fituam një kurorë si të rrallë. . .
Të gjithë me gaz na putnë faq' e ballë.
Një punë, po, si e vjetër por. . . methudhë!

Vërtet se ne punuam me një besë,
E vumë krahun, derdhmë gjakun tonë.
Dëshira e vendit ish dëshira jonë,
Se s'di shqiptari ndryshe si të vdesë!

Po një zakon për vete e ka shqiptari;
Me lajka ay gënjehet — foshnjë e mitur, —
I mënçëm bëhet, mbahet si m'i ditur,
Nër kombe thotë, se na qenke i pari.

Të tjerët, sa që ay i gënjen se janë
Të fundit, kohë s'kan' t'mendojnë,
Po hedhin çapin dhe përpara shkojnë,
S'ushqehen me «pilaf e me trahanë!»

Shqiptarit s'i pëlqyeka lëvdata !..
Përveç bën miqësi me çdo të huaj.
Vëllamë bëhet, shpirtin jep pothuaj.
Po fundi? Mbet me duar të thata!

Kur hëna s'ish, na thotë vjershëtori,
Shqiptari ishte! Me t'u bërë dheu,
Të parën copë ay pra e rrëmbeu.
Nuk' është prrallë, ja ku flet Tomori!

Ç'u bë ky vallë? Aqë shekuj rrodhnë,
Të vdekurit u ngjallnë, rrojnë e janë;
Fuqi, vullnet të fortë ata sot kanë.
Shqiptarit, si? Virtyte nuk' iu ndodhnë?

Vërtet kështu kjo mund edhe të jetë:
Të gjitha plaken, vdiren pa dhe tretën;
Veç thrime, gjyrma e shtrembësira mbeten:
Natyra është pasqyra e vërtetë.

...Po një ndryshim është si çudi mos mbetet:
Të Skënderbeut kush mban hajmalinë,
I trashëgon, si ç'thonë, trimërinë.
Pra duket se s'e vdirin kurrë vjetet.

.

I mjerë atdhe, ti Shqipëri e bukur,
Që dje poshtë e shtrirë psherëtinje,
Luan i përgjakosur, kryet s'ngrinje,
Fytyra madhështore t'ishte çdukur.

Pluhur i zisë, nata s'kish mbuluar.
Tirani i lik s'të linte as të ngrihesh.
E lidhur, e përmbysur, pa të njihesh, 2)
Një trup me shpirt, pa këmbë edhe pa duar!

Durove, u lëkunde, poshtë e rrzove, 3)
U ngjalle porsi trimëresha e prrallës,
Me një rrëmbim, një mbyllje të qepallës,
Këpute hekurat, gjallim'n e ndrove.

Posa prej një tirani ti shpëtove,
Mezi shkëlqyen rrezet e lirisë,
Atë liri mi trup të trimërisë,
Që ti me gjak e mprojte, e pagëzove,

2) Pa të njihesh = e pamundur të njihesh.

3) poshtë e rrzove = poshtë e rrezove (regjimin autokrat të Sulltanit)

Të tjerë t'ardhur s'di se ku nga ç'anë,
Të mveshur me lëkurë dele-butë,
Me ndjenja t'egëra, porsi hajdutë,
Me lajka, me premtime ndenjné pranë.

Nevojë kishin sipër sa të dalin
Dhe si shpirtliq ty çpagën që të japin...
Një grusht mi qafë, burgjet po t'i hapin:
Atje ti ke të drejta... tek t'i falin!

Të drejta? Oh, vërtet këto q'i japin
Kujtdo të ardhur, kujt q'u zgjati dorë.
Ty pa mëshirë të ndjekin si mizor.
Si komb s'të njohin, ty të kllasin drapin.

.....

I varfër popull kurrë nuk' t' pyesin,
Në je i ngrënë apo në je ti i mveshur,
Në syt' e buzët ty të kanë qeshur,
Fëmijt' e tu për bukë n'mos të vdesin.

Paguaju me gjak'n e djersën tënde,
Puno, se ti ke forcë, je i trashë,
Ti jetën nuk e shkon me them' e thashë,
Ti je si bagëti në t' tuat vende.

Ty shpinën lë ta pjekë vap' e diellit,
Ti derdhe djersën të vesojë dhenë,
Më gjunjë, kryet unjur, mbaji frenë,
Se ky për ty ka mbetë bekim i qiellit.

Një varr për eshtrat tua nukë ndodhet,
Të shkretat tin' i ke ngado lark lënë,
Ty veç se arratisë s'të është dhënë
Dhe trupi yt pak vend s'ka ku të çlodhet.

Të huajt shih si po t'qytetërojnë,
Kudo po çelin shkolla diturie,
Nër gjithë viset rruga tregëtie;
Në Lindje Perëndimin po e çojnë.

Në gjuhë tënde folë e shkruaj shumë
Për qiell, për yj, për dhenë sa të duash,
Po për të tjera mos e zgjat, ta ruash,
Se ja gërshëra, thonë, dhe... ndë lumë!

Si jo? Një komb fatbardhë ne po jemi;
Kur lypim dituri, na kthejnë krahtë;
Donje të drejtë?... koha është e gjatë.
Po thamë gjë... përpara topnë e kemi.

Po kur zë qielli nxihet, retë gjëmojnë,
Kur vjen furtuna që e përmbys dheun,
Rrëkeja valë vjen t'qërojë «pluhun»,
Rrufetë, kur kërcasin, derpëtojnë,

Rreziku, thom, kur vjen e i bie derës,
Kur shohin se më s'kanë nga të dalin,
At' here ty «të drejta» po, të falin...
Po kockat tin' i lë në fund t'skëterrës.

.
«Mos na trazoni, farefis i ndyrë
Që s'latë vend pa prishur, pa shkretuar,
Se bota gjer më sot në ju ka duruar,
Këtë na e kini neve ju detyrë!

Besoni shpirt se s'kemi, vdiqme fare,
U shuam, zemra jonë u bë si guri,
Shqiponja u plagos, u tret flamuri
Dhe ju na ndehni dorën gjakatare?

...Mos ardh të ora, mos e sjellçin vjetët,
Se ne, po i tundmë shtyllat e shtëpisë,
Të kllasim zjarr, të bëhet hi edhe pisë...
As ne, po edhe jush këmbë më s'ju mbetet!

TINGËLLIMË

O, s'janë trimat, burrat që njëherë,
Që dridhej bota këmbën tek e vinin,
Luanë ishin, frikë kurrë s'dinin,
Armikun s'e peshonin asnjëherë.

Kur flamurët valonin nëpër erë,
Me këngë, me kurorë ku që vinin,
Me lule, rrugës, radhë t'gjithë u rrinin,
Si mundësve, ushtarëve me vlerë.

Po sot mjaft shekulla, mjaft vjete shkuan,
Të ndryshkura si palla, thika e shpata...
Ku duhet më, s'përdoren, u harruan.

Atdhe! mëkatet nuk' të janë sosur!
Duro, ti ditët mjaft i ke të gjata...
Se sot shqiponja kraht' i ka plagosur..

ZËRI I KRYENGRITËSVE 1)

(Shqiptarëve të pasur)

Ne s'duam paqen, prehjen që t'j'u prishim,
Ne s'duam të na i falni pasuritë,
As dorë s'zgjatim — lypës, s'e durojmë —
Në luftë që të veni na s'ju grishim,
Të lini lark dhe shtëpitë;
Asgjë për veten tonë s'ju kërkujmë,
Asgjë nuk' duam, nukë.
Veç armë edhe ca bukë!

1) Më 1911, në valën e kryengritjes së veriut, Luigj Gurakuqi niset nga Mal i Zi, dhe vjen ngë Bukuresht, ku hap një fushatë ndihme për kryengritjen ndër shqiptarët e Rumanisë. Siç duket, në fillim kjo punë nuk pati shumë sukses, sepse tregëtarët e pasur shqiptarë nuk dhanë gjë. Poeti i inatosur, thuri këtë poezi, që u shpërnda si fletë volante dhe bëri që të shtohen ndihmat në 14000 fr. (informacion gojor nga L. Poradeci dhe M. S. Gurra).

Me kryet lart në zjarr të luftës vemi
Dhe gratë rrokin armët, na gjyrmojnë;
Me gaz e derdhim gjakun për lirinë!
Rrezikun s'e peshojmë, ku që t'jemi,
Prej zë trumbetash malet kur gjëmojnë,
Të shkret' e lëmë vatrën e shtëpinë.

Ju gjë s'ju duam, nukë,
Veç armë edhe ca bukë!

Ësht' turp për ne t'i zgjatim botës dorë.
Detyrë kini ju të na ndihmoni,
Në i kini dhembje vetes dhe atdheut.
Ne s'druhemi nga breshër, shi, apo dborë,
Po kurdoherë ju që të kërkoni,
Një tingëll armësh del nga faq' e dheut.

Pra gjë nuk duam, nukë,
Veç armë edhe ca bukë!

Vëllezër, prej një nëne jemi lerë,
Po fati na ka lidhur pran' t'i mbesim,
Ta shkojmë jetën tonë me durime,
Me djersë, të vështira dhe të mjerë;
Këtu në malet lart ne do të vdesim
Për rrojtjen tuaj, jetën plot pëlqime.

Asgjë nuk duam, nukë,
Veç armë edhe ca bukë!

Ju rroni nër shtëpira plot shkëlqime,
Nuk dini vojtje, lote dhe kujdese;
Të çveshur si ne pak sot mund që t'jenë.
Si ju s'e shkojmë jetën me dëfrime,
Po njerëz jemi gjith' t'asaj krijese;
Për nderin, vatrën, kombin edhe atdhenë:

Asgjë nuk duam, nukë,
Veç armë edhe ca bukë!

Shtëpi ne kemi shpellat, vrimat, malet.
Nesh rrotull gjithë armiq e tradhëtorë,
Pa vetëdijë, njerëz të pabesë;
Një ergjendit, arit tjtatëri sot i falet.
Kush helmin t'hedh, kush shpatën mban në dorë
Dhe kush vëllanë armikut do t'ja shesë.

Për zotin, s'duam, nukë,
Veç armë edhe ca bukë!

Kur flamuri kuq-zi bën vala, ngrihet,
Shqiponja me dy krerë kur del ballë,
Kur dridhet toka, topat kur shëkojmë,
Asnjë prej nesh athere nukë fshihet,
Po flamurin, të vdekur a të gjallë,
Me radhë do të bijem, ta shpëtojmë!

Pra mos na lini, nukë,
Veç armë edhe ca bukë!

Këtu pra njihet vlera, trimëria;
Këtu rrëfëhet forca e kombësisë.
Se ne, me t'u bashkuar, tundet dheu,
I thyhet çdo armiku gjith' fuqia;
Çel trëndafili i bukur i lirisë,
Përtrihet kombi, ngjallet Skënderbeu.
O. gjë nuk duam, nukë,
Veç armë edhe ca bukë!

Kujtonani me ç'kini pra të tepër.
Ne derdhim gjakun lumë, ju veç pasje.
Ne vdekje tmerri presim, ju veç rrojtje!
Se me theror fitohet sot çdo vepër,
Me njerëz bëhet themeli me çdo rasje.
Pra fshinani sot lotët plot me vojtje,
Se gjë nuk duam, nukë,
Veç armë edhe ca bukë!

Ç'na duhen krahët dot kur s'i përdorim,
Ç'na duhet jeta, robër gjithëmonë,
Kur s'shohim diellin, dritën e lirisë?
Pra hënën, errësirën që ta çporrim,
Të ngjallim kombin, farën, fisin tonë,
Për nderin tuaj, nder' e Shqipërisë,
Gjë tjetër s'duam, nukë,
Veç armë edhe ca bukë!

KRERËVE TRADHËTORE

Ju njohim cilët jini, s'është nevojë
T'ju hapet libri i veprave të bëra,
Se populli i përmend papra me gojë,
Me kut i mat, me sytë i sheh të tëra.

Se çfarë shëmbëlltyrë t'ju përqasim,
Me ç'emër botës mundim t'ju tregojmë,
Ne kot si trut' e mendjen do t'i vrasim,
Me juve, e dimë, kombin turpërojmë!

Si ferrat jini, jetën q'e ndalojnë.
Çdo bimë e lule e mbytni ndënë gjëmbat,
Se as dritë, as diell më s'shëkojnë,
As gjaku s'iu levrin në dejtë e rrembat!

Si bisha e malit, gjahut kur i derdhi,
As gjurmë më s'i mbetet në ka rrojtur;
Mëshirë s'kini, drojës ju nuk verdhi
Për shpirtet, jetën që ua kini shojtur.

Si mjer ata që presin dorë ndihme
Prej njerëz pa mëshirë Perëndie;
Si mjer ata me djersa edhe mundime,
Kështu që shohin çase lumërie!

Ju s'kini as shpirt as zemër, dhembje s'ndjeni,
Përpara jush kur krahë e duar ndehen,
Fytyrën, sytë menjanë ua ktheni
Atyre, shpresës suaj që ushqehen.

Sa lot nuk janë derdhur pa shteruar,
Shtëpi sa s'kanë mbetur sot të shkreta,
Sa zemra s'psherëtitjnë sot pa pushuar,
Theror q'ju ranë krejt nën thonjtë e mprehta!

Mëkatet shpinës shpirtit që i përmbani,
As posht' në ferr pak vend s'ka që t'ju nxerë;
Me uj't e detit dot nuk i çpërlani:
Mallkimi do t'ju ndjekë gjatë e gjerë!

Prej gurit zemrën ju sikur e keni,
Që as pak s'e ndjeni qarjen e rënkimin;
Ju ligësitë e fajet s'mund t'i fshehni,
Çdo e keqe këtu poshtë e ka çpërblimin.

E lumtur është për besë Shqipëria!
Ka kryesi në botë si s'ka tjetër,
Një rregull e ka lënë Perëndia:
Çel një krijesë e re prej një së vjetër.

Përdhe u shtrinë shtyllat e mermerta,¹⁾
Prej rrënje u prenë lisat madhështorë.
Në vend të tyre hije ka të tmertra
Dhe mbi rrënimet ngrihen shpirtmizorë.

U shuan yjtë rrugën q'e ndritonin,
Sa udhëtari më s'ka se ku të prehet,
Shtëruan dhe burimet që kullonin;
Çdo pemë që çel, helm e hidhur bëhet.

1) Këtu dhe në dy strofat që vijnë pas, poeti idealizon parësinë e vjetër, të kohës së Skënderbeut si udhëheqësen e luftës për liri dhe stigmatizon parësinë bashkëkohore të degjeneruar.

Sot zëri i fortë i luanit ¹⁾ më s'dëgjohet
Që malet i përçante si gjëmimi;
Por zë bretkosash ²⁾ posht' prej pellgu çohet
Si këngë zie, këngë robërimi.

.

Mjaft, mjaft! se u mbush kupa e hidhërimit!
Gjarprinj, pushoni! Helmin tej e çporrni,
Mos dalim tej kufirit të durimit:
Që më në fund se ç'mbuallt ju të korrni!

1912

1) i luanit = Skënderbeut.

2) Zë bretkosash = zëri i parësisë bashkëkohore,

ÇPËRBLIMI 1)

për rivendsh

S'jam lipës, as i humbur e i pabesë.
Në jam pa rroba, shorti ma ka thënë;
Por unë gjithënjë kështu s'kam qenë.
E patë, trimërinë e kam dëftesë.

Luftova, gjakn' e derdha pa përtuar;
Rrezikun e ndalova, mbajta valën.

1) Ideja në këtë poezi nuk del fort e qartë. Por, po të futesh në mendimet politike dhe sociale që kishte Asdreni gjatë kësaj periudhe, kjo poezi qartësohet. Vetë titulli «Çpërblimi» përmban konkluzionin e poezisë:

Vegjësia, që vojti shtypjen e egër të shkelësit turk dhe po shkrihet në luftë për lirinë e Atdheut, mbas çlirimit të Shqipërisë nuk do të shpërblehet, nuk do të fitojë gjë, se prapë mbi të do të vendoset pushteti i «gjakatarve të tërë kësaj bote» domethënë i parisë, i aristokracisë, që do të vendosë regjimin e shtypjes e të terrorit.

Ma zgjattë dorën ju, ma dhatë fjalën:
Pra vij të ndajmë gjënë të fituar!»¹⁾

«Kush është ay që sot guxon pa leje,
Që paqen na e tund, na sjell ngatrime,
Na prish dhe prehjen, jetën plot dëfrime,
Ç'kërkon këtu i bir' i asaj së veje?

O, nxirreni, të hyjë mos e lini,
Të çporret! Është rob e s'mund të flasë;
Me shqelme bijini, le të pëlcasë.
Me grusht, me fishkull shpinës, poshtë e shtrini!

Rrëmbejeni, se vjen lart na bën hije;
S'na njeh si zot, u ngrit si valë deti.
Dhe cili i pamundur ne na mbeti,
Që me rrëmbim luani thonjt' na i shtie?»²⁾

.....
.....

1) Deri këtu flet përfaqësuesi i vegjëlisë, i cili kërkon të drejtën e saj për të marrë pjesë në pushtetin e Shqipërisë së nesërme të çliruar.

2) Në këto tri strofa përgjigjet paria, që e ka kapur vetë pushtetin në dorë.

Një ditë e zezë ishte duke u gdhirë. ¹⁾
Lart qielli i kaltërt ishte bërë sterrë.
Në gjinjt e mëmave fëmija e mjerë
Purtekë dridheshin me gjak të ngrirë!

Buçisnin malet, pushkët po kërcisnin;
Ushtarët shtinin, gjaku lumë derdhej;
Përpjetë flakë ngrihej, qielli mverdhej;
Siç duket, se pa shëmbëll gjëra ngjisnin.

Përse kjo gjëmë, ç'faj, o Zot, çpërblimin
Të mjerët, bukën që mezi e shëkonin,
Që s'dinin se ku shkelnin as ku rronin
E pa mëshirë togje dheut po binin? ²⁾

1) Këtu fillon përshkrimi i vuajtjeve dhe i gjakut që ka derdhur vegjëlia në luftë kundër shtypjes së huaj dhe feudalëve të vendit. Poeti nuk bën dallim këtu midis shkelësit të huaj dhe feudalit të vendit, por i fut të dy palët, me të drejtë, në një kategori, duke i cilësuar: gjakatarë të tërë kësaj bote, që, sikurse gjatë okupacionit turk, edhe pas fitores së pamvarësisë do ta vënë veten në «majë t'Olympit», domethënë në krye të pushtetit e do të kënaqen me vuajtjet e gjakun e kësaj vegjëlie.

2) Kjo strofë në ligjëratë të drejtë «Përse kjo gjëmë? Çfaj, o Zot, shpërblenin të mjerët, që mezi e shikonin bukën, që s'dinin se ku shkelnin as ku rronin e pa mëshirë, togje dheut po binin?»

Në dhe të tyre, t'huaq ishin vallë?
Të drejtë të mos kenë atje ku rrojnë,
Po për të tjerë djersët t'u pikojnë;
Mos shohin lumëri sa janë gjallë?

Mallkim prej Perëndie kjo do t'ishte,
Mëkati i prindërve q'i kishin bërë...
Më çdo vend tym, shtëpitë binin sërë:
Mëshirë, përdëllim gjëkundi s'kishte.

Fëmij't e gratë maj' syngjive ngrihen.
Më çdo dritare po pikojnë lote...
Dhe gjakatar't e tërë kësaj bote
Të dehur majë Olympit sot po shtrihen.

Gjer sipër era e gjakut afsh u ngrihet
Dhe varret poshtë u duken kopsht' dëfrimi;
Të ndehur «mundësit» mi fron shkëlqimi
Dhe rrotull s'shohin kur u çfaqen hijet.

Prej gazit t'marrët duart po fërkojnë,
Me zemrën të kënaqur shohin varret...
Po s'dinë se edhe fati i tyre mvaret¹⁾
Në dor' t'atyre që sot i shqelmojnë.

1912

1) Me këto dy vargjet e fundit, Poeti shpreh bindjen e tij, se, herët a vonë, vegjëlja do ta shkatërrojë pushtetin e parisë.

LULEKUQEJA...

+ përmeidsh

+ Lulekuqeja e mjera
Asgjëkundi s'ka shtëpi,
E shkon jetën nd'arrati;
Ajo s'është si të tjera,
S'ka stoli!

Fushës, kodrës, del vetiu,
Verës ngrohet, dimrit ngrin,
Vetë shkundet, vetë mbin
Dhe kur skuqet, vetë mbin
dh'e përfshin.

shkollat kanë
vë nën vëllim
shkollat
simbol

Nëpër këmbë gjith'e shkelin,
Vend në kopshtet ajo s'ka,
Dorë ndihme kurrë s'pa;
As e mbjellin, as e vjellin,
shkoi, u tha...

Po veç ngjyra e saj si zjarri,
Si një yll që xixëllon,
Tërë bota e imiton;
Është shenjë për së mbari,
nga shëkon.

Ajo ngjyrë kur zë çfaqet,
Mbreti fronë shkon e lë,
Njerëz robër fare s'sheh,
Vjen e drejta del në faqet:
si zot je.

Ajo ngjyrë nd'ato fletë
Është shpresa, që tregon
Një të ardhme që ëndërron...
Është flamuri ynë vetë,
që valon!

BURRI I DHEUT

(Pjesërisht)

— Djem o trima, burra lufte,
Mos ma patë djalnin vallë,
 Çun sokol e trim me fletë,
Pamjeçelur e sygjallë?
 Shtat të naltë, burrë mali,
Trëndafilë m'i kish faqet;
 Vjet njëzet pothuaj kishte
Dhe pa dirsur as mustaqet;
 Buz' e tija gjith' me këngë,
Në brez fyell, lule shkruar,
 Më të qarë kur ia merrte,
Kodrat ishin duk' ushtuar !..

 Për dëshirën e lirisë,
Që kur vendi zu të shkelet,
 Në të parin zë kushtrimi,

Nisi enda që t'i çelet.
Për lirin' e vatrës shenjtë,
Ku qe lerë, ku qe rritur;
Për vëllezër ndënë thundër
Mendja djalit i qe ngritur !..
Me ju bashk' u nis, or burra,
Me ju shkoi që të luftonte;
S'kishte prehje, s'kishte gjumë,
Shqipërinë gjith' kujtonte...
As më thoni, bij, o çuna,
Në më rron apo ka vdekur?
Se prej mallit të tij po tretëm,
Se për të në prush jam pjekur!
Veç atë kam prej sa patshë,
Djalëzogë si pëllumbi;
Me thërrime vet' e rrita,
Që kur t'atn' e hëngri plumbi...
Jemi bujq e truall s'kemi
Zotërinjt' e mbajnë frerin,
Prej lëmoshës tyre rrojmë:
Ne me lot ata me nderin.
As shtëpia s'është e jona,
Kur u kënda jasht' na qesin,
Për një dru në vatrën tona,
Me të rrahur shpesh na vdesin.
Me se rrojtke, s'apin fjalë. 1)

1) nuk duan t'ia dinë

Nga të vetsh, o bir, kur s'di nga?
Po një jetë plot mungesa,
Kur pa buk' e kur pa opinga.
Gjith' si kokrra vese dirsat
Nëpër faqet na kullojnë.
Tërë ditën shpinëthyer,
Punë, punë na kërkojnë.
Në çdo brazdë të parmendës
Djersa jonë ka pikuar.
Nga sa korrin një grusht s'kemi:
Veç me nejet nëpër duar...
Qysh jep zogut dallëndyshja,
N'goj ushqimin kur ia bije,
Un' ashtuth e rrita djalin.
Kur në diell' e kur në hije,
Të mbjell' n'arët a të korrnja,
A me shatën për në vreshtë,
Djalin pas gjithmon' e mbanja,
Kryever' e gjer në vjeshtë.
Pres e mjera, pres e shkreta
Të më vijë t'i puth ballin,
Se jam plakë ditëshkurtër,
Dua zemrës t'ia nxjerr mallin,
Mu ndë syt' e tij të kaltërt
Dhe mi flokët si kalliri,
T'i vë buzët, t'i vë duart,
T'ia pshtet kryet drejt te gjiri.
Të më vinte ta martonja

Me një nuse vajzë trime
Dhe kurorët t'ia puthnja,
Ta gëzonja jetën time...
Ec i thosha n'Amerikë,
Vend ku lozin me dollarë,
E tekdo të rrosh fatbardhë,
Jo me dhen e me gomarë!
Fjalët s'doj të m'i dëgjojë:
«Një detyrë kam, moj mëmë:
S'më le zemra, tha, të huajt
Që ta bëjn' atdhenë lëmë,
Porsi korbët mi stërvinë 1).
Po na çqyejn' copë - copë
Vend për varr më mos na lenë,
Të na mjelin si një lopë.
E ndjej turp kur jam në moshë,
Mos ta bëj detyrën time.
Ç'vlerë kanë ca të holla,
Nder po s'pate sa një qime?
Sa nga tanët s'kanë shkuar
Nëpër botë s'kanë mbetur?
Dhe n'u mbushnë me thesarë,
Me ta bashkë janë tretur...»
S'di në luftë në ka rënë,
S'di me nder në ka luftuar,
Mos armiqvet u është dhënë,

1) ngordhësirë.

Mos gjëkundi është harruar.
Se për nder të Shqipërisë,
Në rà djali, falur qoftë. . .
— Rri e qetë, mos qaj motër,
Mbaje zemrën, bënu burrë,
Se yt bir, e lumur mëmë,
E në vdiq, ay s'vdes kurrë,
Se t'atillë burra s'vdesin.
Gjaku i tyre bëhet vesë,
Q'i çel lulet e lirisë
Dhe për Kombin janë besë. . .
Dhe kur Vlorës iu afruan,
Rreth me tela gjemba-gjemba,
Me zë thirri: «Djem, përpara,
Djem, në kini gjak në rremba!
Dhe merr sulmin trimi i rallë;
Se në hovet i kish ënda.
E shtron gunën, ne pas tija;
Dhe matanë të gjithë brenda.
Tej nga deti porsi breshër,
Poplat zjarri hekur-rrumbull,
Të mallkuarat na kornnin,
Kur që sipër bijin grumbull. . .
Por ay na tha: «Përpara!
Burrat s'dinë ç'është dëshprimi,
Puna jon' është pun' e shenjtë

Dhe ky flamur është qëllimi...
Nga gjith' anët pushka binte
Në vesht plumbat vërshëllenin.
Ne mi gunat, trupin xvarë
Shkuam telat si s'pandehnin.
Kur u poqmë ballafaqe,
U ra pika, mënd u vranë,
«Falje, falje!» po bërtisnin;
Ngritnë duart edh' u dhanë.
Kushedi se sa nuk ishim
Një grusht veta, po më tepër
Ish dëshira jon' e zjarrtë,
Qe vullneti kryevepër.
Qysh ata ne s'patëm armë,
As të luftës rregullime,
Por një zemër e ca plumba,
Me pak buk' e pak ushqime.
N'aqë gjëmë, luftë tmerri!..
Nuk luftonte pushk' e shkretë,
Po qe shpirti i gjall' i Kombit:
Shqipëria dora vetë.
Prin me flamur, del nga shokët:
Përmi Vlorë të valojë,
Le ta ngulim, tha, për jetë
Toka, deti sa të rrojë...
Lart fortesës vate e nguli,

Po përtej një plumbi shkretë,
Ardh' në zemër e goditi:
Më vend ra, si trim me fletë...
Për nj'atdhe ra, për lëvdatë,
Për atë trimoshen Vlorë,
Ra me nder si bien burrat,
Ra me flamurin në dorë!

1920

V L O R Ë S

Vlorë, Vlorë, zall e det,
Hyll prej qiellit je pikuar,
Dorës Zotit e gatuar,
Si rrall' shoqet ke mi dhet.
Vlorë e bukur, lumja ti!
Dita, nata sykulluar,
Verë e dimër lule shtruar,
Je si nuse plot stoli.

Ti je balli me floring,
Ti je lulja e Shqipërisë
Dhe trumbeta e lirisë,
Pleq që ngjalle dhe të rinj.
Tërë kombi të sjell nder,
Me lavd emrin ta ka shkruar,
Se ti trime vet' me duar
Fijtë e flamurit ke tjerë!

Je kurora me shkëlqim,
Gurështrenjt', margaritar,
Që do mjeshtër magjistar
T'i radhuan me qëllim.
Zjarr lëshojnë që verbon,
Si hyj rrotull të shëndrisin,
Rreze ngjyrash llambarisin,
Për sy bërë që lakmon !..

Mi tre skajet lagur det,
Një rrip malesh, tjatër fushë,
Në mest ishull si një gushë;
Ti përball u ri si mbret.
Rreth pëqinjtë thurur ar
Me plot dorë perëndie;
Vlorë çerdhe trimërie,
Mburrije e kombit e thesar.

Gjirit tënd, gji madhështor,
Deti i kaltërt i pshtet kryet,
I ndeh buzët, epet, thyhet
E të puth si një dashnor.
Dielli lind a perëndon,
Rrezet lozin mij' fytyra,
Natën qielli si pasqyra
Nga kandilet ar pikon.

Kur jashtë teje fryn, gjëmon,
Shkumbë e valë ngreh përpjetë,
Pikë ergjëndi rrahin retë,
Një tmerr lufte që s'pushon,
Zana e detit më s'këndon,
Rri detari mëndjeshkretë.
Copra anijesh ngasin vetë,
Shoqi shokun q'e kërkon.

Të vu Zoti n'atë bri,
Që t'jesh roj' e Adriatikut,
T'i mbash shtegun çdo armikut,
Çveshur kordhën për liri!
Ta tundsh krahun me guxim.
Fati barrën ta pat dhënë,
Për ta mprojtur nderin tënë,
Derdhe gjakun në kushtrim.

Rrotull fqinjët sa fuqi,
Sa mënyra nuk përdorin,
Me pahir që të ta korrin
Çdo send, Vlorë, mban në gji!
Mund e bij ke, pas armiq,
Me syt' katër gjith' pas artit,
Jasht' zakonit të shqiptarit,
Që s'shet besën për ca fiq.

Por ti, Vlorë, mos u dro,
Mbah mburonjën me qindresë,
Se kush vetes i zë besë,
E mat grushtin me këdo,
Se dhe Deti mik kur fle,
N'ëndrrat kryen një dëshirë:
Mbret të jetë e Zot i lirë
Veç për Tokën q'i dha bé.

1920

LUFTARI LYPËS

Lëftova për atdhe,
Lëftova për liri,
Por veshin një s'ma ve,
As dorë s'm'ep njeri.

Pa kurrnjë ndihmë jam,
Me plagë plot në trup,
Fuqi më t'ecëj s'kam,
As rrobë s'kam mi sup.

Kudo që kam trokitë,
Një derë nuk m'u hap.
Rri jashtë prit e prit:
Një copë bukë s'kap.

Armikut s'i jam tutë,
Në ballët i kam dalë
Shpesh dërmën ia kam futë
Dhe hovin ia kam ndalë.

Ndër nete qiell pa hyj,
Shtërgata vij me shi,
Vend s'keshe ku të hyj,
S'di vetë qysh jam gdhi.

U treta për disa,
Q'as njihjin komb, atdhe,
Mbi frone sot ata,
Që shgryhen pa një fre.

Me mburrje poshtë e lart
Bërtasin me një zë,
Se hyjtin mu ndë zjarrit,
Kur zjarri s'ishte më

Kur isha në kushtrim
Me shokët për atdhe,
Ata gjithmonë pengim:
Çdo çap na venin re.

Kur qe ndonjë rrezik,
Disa që rrinin lark,
Sot rendin vrik e vrik:
S'mendohen veç për bark.

Të tjerë më shpirtliq,
Që prap na kanë vra,
Sot bëhen miq për fiq,
Sikur më s'jan ata.

Mundimet kush s'i njeh.
Rrezikun kush s'e pa,
Tekdo të ngopur shëh,
Q'as vunë kurrnjë krah 1).

S'pyesin sot kush je,
S'kujdesen se si rron,
Kur shkon kurrkush s'të njeh:
Syshtrembër të qëllon.

1) nuk ndihmuan për lëvizjen çlirimtare

Fëmijët mos më keq,
Të çveshur unë i kam,
Të zit' t'ullirit heq,
Nër mend' e mia s'jam.

Përrjashta pa shtëpi,
Po bredh andej-këtej,
Të lyp si faqezi,
Fëmijët që t'ushqej.

Një send veç më ngushëllon,
Detyrën se kam la,
Kjo helmet m'i shëron,
Pa fati i em m'u pa.

1922

REPUBLIKA SHQIPTARE

Sot bre dh fjala gënjeshtare
Prej disave më ndjelehtë,
Se ky vendi yn' i qetë
Parësi ka gjakatare,
Gjë që s'është e s'mund të jetë.

Se në bien dhe dëshmorë,
Mund të ngjasë her-herë,
Faj që falet, faj pa vlerë,
Se kjo botë s'ka shenjtorë:
kanë bërë edhe të tjerë!

Shteti ynë, shtet i mbarë
Është një shembull drejtësisje.
Çdo që bën, s'e bën pa shije,
I shkon shokët, s'ka të ngjarë
Në çdo punë qeverije!

.

U tund deti, briti toka:
Shqipëria Republikë!
Pun' e bukur, thon' pa frikë,
Veç zyrtarët që nga koka
S'dinë shqip as gramatikë.

1925

FISNIKËT E SHQIPËRISË 1)

Larg, larg, rrugën hapni shpejt,
Se beu i ynë vjen kaluar;
Ja tek duket drejtpërdrejt,
Pas me trimat t'armatosur!
Shih fytyra si i shkëlqen,
Gjith' ergjend edh'ar i veshur,
Shih si fryhet, si dëften
Sikur është me kashtë i ngjeshur!

Që t'arrijë bej, ehu!
Të pangrënë u tretnë shumë;
Sa të tjerë kot për lumë,
S'i përshkoi në plumb, ehu!
Qysh besoni se është fisnik

1) Kjo poezi në dorëshkrim është titulluar së pari «Beu harbut», pastaj është prishur dhe është zëvendësuar me «Fisnikët e Shqipërisë».

A bir mbreti në fuqi,
çdo të madh mos e ka mik,
Për të mbrojtur vegjëli?
Ase s'është aspak harbut
Dhe se hiqet «Derë e Madhe»,
Kurse natën del hajdut,
çvesh sa shkojnë rrugës madhe?
Shkovi lark, se, gjith sa ka,
I rrëmbeu nga varfëria;
Vatrë s'mbet, një lot ku s'ra:
Rroftë pra fisnikëria!

TRASHËGIMI 1)

Të rrish të bësh gjykime, me sa të shohin sytë,
Të hysh në më të thellat, që t'apësh gjyq stërhollë
Me veprat e secilit, të pastër a të ndytë,
Më duket pun' e rëndë, ta dini mir' e hollë.
Sa herë s'ju ka ndodhur, që shpesh të shihni njerës
Që, pa ta njohin veten, as çastin ta peshojnë, 2)
Por mjeshër dredharakë-secili sipas vlerës —;
Me vlerë veç për prishje, çdo shteg që ta kalojnë.
Sa veta s'ka kësyresh pa pikë zotësije,

1) Poezi pa datë të shënuar, por nga brendia kuptohet se duhet të jetë shkruar aty rreth viteve 30, kur regjimi feudoborgjez i Zogut ishte restauruar plotësisht dhe pasojat e tij ishin bërë të padurueshme.

2) Po ftillojmë këto 3 vargje, që nuk janë fort të qartë, «që pa mundur të njohin dot veten, të metat vetjake, (për injorancën e ka fjalën më tepër), pa ditur gjithashtu të çmojnë rrethanat (as çastin ta peshojnë), të aftë vetëm për dhelpëri (secili sipas vlerës veç për prishjet), për të kapërcyer situatat e vështira e për t'ua hedhur të tjerëve (çdo shteg që ta kalojnë)».

Me sjellje trashanike, që s'maten me pëllëmbë,
Çdo shpirti me një frymë që shquhet vetëdije
T'i bëhen urdhëronjës, ta marrin nëpër këmbë.
Në qoftë se guximi q'e kanë si mburonjë,
Të thyejnë vullnete, të shkelin mi kufoma,
Për hir të madhërisë, q'e kanë ata si pronjë,
Të dredhin çdo ndërgjegje a t'epin tru të njoma;
Mi frone që të hipin, të duken se diç' janë,
Të japin e të marrin me frymë kotësije,
Për t'i treguar botës pushtetin plot q'e kanë,
Pa ta peshojnë veten n'u ka çdo rrobë hije.
Këtu dëftehen çiltas se kanë tru të thatë
Se kokën nuk e çajnë më tej t'i shtijen sytë,
Veç zotër që të jenë me dorën sa më gjatë,
Të tunden e të fryhen, si ta mos t'jetë i dytë.
I sheh si po lëvdohen, se janë zemërgjerë,
Se dhembjet thellë i ndejnë, se janë mëshirtarë,
Çdo fjalë e tyre mjaltë, të mirën për të bërë,
Të duken se çdo vepër e bëkan për të mbarë.
Në punra njerëzimi s'i shkon ata një tjetër,
Rrëmujë e bënë pasjen, me grusht të holla hodhën,
Lëvdatë kjo pa kripë, një përrallë e vjetër.

Kuletën që ta çelin askurrë nuk u lodhën.
Lot bëhen sikur shtrydhin për faqe me mandilen,
Kur bukë s'ke për gojën, kur ndodhesh në të keqe,

Por, fati në ta pruri, me vaj ta kesh kandilen, 3)
Mendsh prishen nga nakari, të ndehin mijra leqe.
Me thonjtë majëmprehur, si mace ledhatare,
Si dhelpra sydinake dhe kobë kukuvaje,
Në prita ditë e natë dëshirash lakmimtare,
Me vrik ta kapim gjahun, të prurin gjëmë e vaje.
Nuk gjendet fjalë as emër në botë për t'i nxirë
Këta të pafytyrë q'e shembin njerëzinë,
Që rendin për të shqyer, në copë për t'i grirë
Sa dorës tyre bijen, sulmuar në greminë,
Pa shpresë njëj shpëtimi prej grushtit më të rëndë
Si shkëmb q'u rri krahnorit, q'as frymën dot s'e heqin,
Të ndrydhur nër mundime, të shtrydhur si një lëndë,
Nga thonjt' e bishës s'egër, që rri në gaz me dreqin.
Armiq të kombësisë, por miq me të për thela,
Me hov si shpendë nate në roje prapa murit,
Lëftonjës të së drejtës, si vegla dhe truela
Gjithmonë ushqimn q'i dhanë litarit edhe hurit.
Kësish e dashka fati dhe prijës shpesh në ballë,
Të kombit udhëheqës, të shtetit kujdestarë,
Kalorës të Cervantes ta mbajnë kapistallë:
Të dukemi të lumtur, kur jemi për t'u qarë!
O hije tërëshenjta të burrave të shquar,
Theror q'e bëtë veten për një mendim q'ushqenit,
Q'e latë jetën tuaj nër burgje t'errësuar,

3) Por fati në ta pruri, me vaj ta kesh kandilen = nëse ta ka sjellë fati të sigurojsh një jetë modeste, pa shumë mungesa.

A ratë nër luftime me plot durim të qenit,
Që s'patë dritë dielli mi ballin e rrudhosur,
Mi kurmin tuaj shtrihur dërptuar plagash plumbi,
Të flakur si stervinë, si send më i nëmosur;
Me sytë e juaj shtrydhur, në ta përshkuar thumbi
I veglës së mallkuar, i dorës më mizore,
Që ndiqte pa mëshirë si bishë e egër mali
Të shuajë çdo flakë që ndizej madhështore.
Q'as breshëri, shtërgata dot sulmin nuk ia ndali.
Ku jini ju dëshmorë, ju shpirtë të bekuar,
Që ngjalltë një të shkuar, nër shekuj që shëndrisi,
Që derdhët kroje gjaku, q'u trettë duke pshuar,
Të pshtetur shpresës suaj, rreziku kur ia krisi?
Vështrimet poshtë i hidhni, vështrimet si rrufeja,
Qëlloni që së larti me sa ju ze fuqija,
Tek vendi fli q'u bëtë, ku latë gra të veja,
Që qajtën gjer në vdekje me motra, bij e bija.
Si burrat e padroje ju ndritnit porsi hyje
Nd'atë t'errët kohë më e zezë se skëterra,
Nër male dhe nër shkrepë, nër fusha dhe nër pyje,
Me zemër prej luani për sulmet e paprera.
Mi sup e shputë kryqin, pa lot i ndjetë thumbat,
Titanë nga veprimet, Herkulë nga vullnesa,
Krahnorin vutë rrasë, me të të prekni plumbat;
Themel ta bëni trupin, të ngrihet sot ndërtesa;
Ju prangat i dërmuat, ju haptë rrugën gjerë
Dhe shtigjet e pashkelura i bëtë sheshe gazi

Që sot ia dredhin valles të bërë e të pabërë.
 As n'ëndërr që s'e pritnin, t'u mbushet plot gurmazi.
 Këta të jenë vallë n'jata që trashëgimin
 E muar' ta smadhojnë, t'i japin nder e famë,
 Në vepra madhështore të bëra për kujtimin,
 Për lavdi të mundit tuaj, që kurrë syresh s'pamë?
 Këta të jenë vallë gjurmashët me lëvdata?
 Që poshtë e lart bërtasin se kanë shpirt krijonjës,
 Që hapin gojën gjerë me gjuhën si lopata,
 Me buzët plot me jarga, si do gjerprinj helmonjës?
 Fytyra prej shqiptari, por zemra krejt e huaj,
 Me trup'n e tyre faqes, por shpirti u bredh përjashta,
 Të dish se ç'kanë brenda, lëkurën pak ua kruaj,
 Do shohç, se s'gjen shenjtorë, por djaj me mish e
rrashta,
 Me maskë në fytyrë, me të stërhollë prekje,
 Të çfaqen plot virtute nër sjellje bujarie,
 Për nderin, të vërtetën, dëshmori presin vdekje ⁴⁾
 Dhe mburrje pa kufire, me frymë krenarie,
 Kur poshtë janë vaje nër vojtje dhe mjerime
 Që s'kanë një kafshore të bukës së përditme,
 Që s'ngopen dot me fjalë, me festa dhe shkëlmime, ⁵⁾

4) Për nderim, të vërtetën, dëshmori presin vdekje = presin vdekje dëshmori për punë nderi e për mbrojtjen e së vërtetës.

5) Kuptimi i drejtpërdrejtë i këtyre vargjeve: Njerëzit që s'kanë një kafshore, që s'mbushin dot barkun me bukë, nuk ngopen me fjalë (me gënjeshtat) dhe me festat tuaja të shkëlqyeshme.

Përveç uris' së zezë, as n'ëndërr një të pritme.
 Të zbathur e të çveshur, nër vitrina dhe kasolle
 Një lindet pesë vdesin, me kërmat mahin tokën,
 Fëmijët si cirua prej ethesh e prej kolle,
 Si fiq të thatë fishkur, mezi e shpien kokën.
 Mënjanë sheh të ngopur, të ngjallmë barkalecë,
 Dinakë musi dhelpra, çdo send me grep ta heqin,
 Më tjatrën, sheh barkthatë pa mend si kastravecë,
 Në diell' e shi të rrahur, qe s'din' asgjë të ndreqin...
 Ushqehen parazitë, pa bërë kurrnjë punë,
 Që rrojnë me gënjeshtër, që shesin çdo ndërgjegje;
 Me kokën plot me krunde, lëkurën musi gunë,
 Shushunja gjak që thithin, pa dhënë asnjë përgjegje.
 Me fjalë i sheh se merren, me gjepura pa kripë,
 Me frymën mëndësie në lak për të shtytur,
 Biseda pa kuptime, të thëna sa për cipë:
 Themeli i kalbur fare, mendimi krejt i mbytur.
 Veprime të nëndheshme, vendime nënrogostë,
 Qëllime satanike për msytje shtazarake.
 Për ta kurrnjë s'ka vleftë dhe bota krejt n'u sostë,
 Pa turp që t'i përdorin për ëndje më vetjake.
 Se vunë krah e mendje, se janë burra shteti,
 Në fushë t'atdhesisë vërtet politikanë.
 Bismarku, Meterniku si dhe Gladstoni i shkreti
 Më kot e shkuan jetën, në fund të pellgut ranë...
 Bashkimi punë e plotë, si shkëmb' që s'tundet vendit;⁶

6) Bashkimi pun' e plotë... = ideja e bashkimit të së gjithë elementëve të këtij kallëpi në krye të shtetit.

Gjarprinjsh qarkuar trupin, dikur si Laokooni.
Me zotër sipas kokës, me miq q'i shtrihen këndit.
Sa s'dijmë se ky truall i tyre n'është a joni!

Nj'aty ku letërsia është gjellë që s'ka shije,
Erdh' arti, fjalë e thatë, q'aspak s'i dihet fara,
Ar derdhet pa mëshirë për sende kotësije,
Kur libra s'ke për shkolla, një çap të bësh përpara.
Prej gjuhës sonë s'aftë me tinguj harmonije,
Që shkruhej më një kohë që s'ish për të zyrtare,
Me fraza të këthjellta, me fjalë q'i kish hije,
Sot zyrat po na ngjeshin një lëng pa shije fare.
Prej nuses bukur nisur si vajzë trupkërthinjtë,
Të sotmit na stolisin një plakë me shallvare;
Le shkolla në katundet, tek faqas lozin minjtë,
Plevica kemi ndrequr në vend të ngreh' altare.
Mësonjës t'arësimit me shpirt të ndryshëm e gjyqe,
Që vetë fund s'i japin njëj gjuhe lakrash çorbë,
Me ndërlikime fjalësh q'u bëhen mëntë qyqe:
Mos presim zell mësimi nga çunat tanë korbë.
Të rinj përjashta çohen, po rrall' me zelltari,
Nër shkolla dijenaltë, për t'aftë dijetarë,
Por shqipen kur s'e dijnë si ç'duhet piksëpari.
Kot shteti derdh të hollat, kot fara hidhet nd'arë.
Hidh sytë mbi botime të javës a të ditës,
Në dhjetë fjalë shkruar, nuk di në gjen dy shqipe,
Kalorësit e pëndës, si t'aftë kryengritës,

Me shkelm i bien mëmës, e flakin nëpër çipe.
Një kohë do t'arrijmë, që tash afroi pothuaj,
Mos njohim çfarë gjuhe del frymës sonë gjallë,
Se trupi n'është yni, por shpirti krejt i huaj,
Mos qahemi se s'kemi të shquar papagallë.
Me hundën gjith' përpjetë dhe ndjenjat të përçara,
Me mburrje mëndjelarti dhe sjellje «urt' e butë»,
Si pemët e paarrijta në tul e lëng të tharta,
Nj'ashtu si ç'duam vetë, q'i dashka mushka drutë.
Ç'na duhet gjyq e dije ta lodhim tepër trurin,
Kur puna vete mbarë me kleçka dhe me arna?
Mjaft qenka me stolira ta mveshim bukur drurin,
Ta vemë krye këndit, pa le të hamë e barna,
Të huajt vënë peshë, kur shohin çka pjell mendja,
Ç'del trurit e shëndoshtë, n'është ajk' apo shëllirë,
Përndryshe s'të përfillin, sido që prurtë gjendja,
Kur ke mungesë dije, kur gjyqi s'tësht' i dliirë.
Në gjirin tonë patmë nj'aq sende vjetërsije
Kujtime prej të parve nga kohët më të lashta,
Por ne, si ca demonë, nuk lamë syresh fije;
Në gjak e fe të mbytur, çdo send u zhduk përjashta.
Sa tempuj s'ndrruan faqe të fesë stërgjyshore
Për hirin e njëj tjetrës, dikur pa rrënjë fare,
Me frymë bese ngrehur prej kohësh shekullore,
Nër falje besnikësh stolisur me thesare.
Kujdes askurrë s'patmë për gjëra të këtilla,
Do dru të thata jemi, me to t'ushqehet zjarri,

Për vendin kemi qenë më t'egër se nj'Atilla, 7)
Se gur mi gur më s'mbeti. . . na pat mashtruar ari.
I huaji sa kohë q'e shkeli tokën tonë,
Sado q'ish një egërsirë, nuk pruri nj'aqë dëme,
Se dora jonë vetë shkretuar pat gjithmonë,
Që dridhej edhe foshnja në barkun e njëj mëme,
Vëllaji yt dhe nderin ta shkelte pa pik droje,
Me kërcënime t'armës apo me tundje palle,
Kur shtaza ngulte këmbë. Për të shpëtuar soje
Dhe priftër rreth të vdekurish padashka lojtën
valle 8).

Vandalë po për vete, krijonjës për të tjerë,
Më vatrën varfanjake si bij të njëj së veje,
Në botët u shpërndamë si pendë e hedhur n'erë,
Për fqinjët kryeprijës, për veten shpendë prerje.

Je mik i së vërtetës, të marrin krejt të marrë.
N'i nxjerr në shesh të metat, armiq i ke dhe miqtë,
Me shufrë e ndjek gënjeshtren, të bëjnë të palarë.
S'gjen mjete për t'i shquar të mirët nga të liqtë.
I botës s'jam gjykatës të mund që t'ap dënime
As s'dua që të hiqem nj'ay më i mendjedlirti,
Por gjyqit frë t'i vërë të drejtë s'ka për qime

7) Prijës i hunëve, që ka mbetur simbol i shkatërrimit të qytetërimit.

8) Këtu e ka ma tepër fjalën për sjelljet e feudalit.

As urdhri as fuqia, kur ndjenja flet e shpirti.
Të kisha Dante i pendë, penel të Rafaelit,
Me vjersha dhe me ngjyra, me këngë si t'Homerit.
Gjigandët që po ngrehin sot pircun e Babelit
Në lavd qjellor t'i ngrehja «heronjt» e Guliverit.
Katundesh dhe qytetesh si një rapsod shetitës
Kurorë do t'u thurrnja nër hymne burrërije,
Kërminjve që krenohen, se janë hyjt' e ditës,
Burim i lumërisë të s'ultës sonë hije!..⁹⁾
Gjurmashët e pazotë, të mitur si një dele,
Me veprat burracake dhe me etjen madhërije!..
Kam frikë, trashëgimi mos bëhet gjith fërtel:
Ideali i ëndërruar mos zhduket si një hije!

9) Duke ironizuar feudoborgjezinë, që sundonte në kohën e Zogut, poeti bën një paralelizëm me vend midis këtyre dhe heronjve të veprës së Xhanatan Suiftit «Udhëtimet e Guliverit», të cilët, edhe pse janë të gjatë një pëllëmbë, kujtojnë se veprat e tyre shkëlqejnë dhe ata vetë janë «hyjt e dritës».

TË RINJVE

O ju, që vini paskëtaj plot shpresë,
Si ata, që s'dinë çase psherëtimi,
Që s'panë vojtje e as durim mërgimi,
As zemrave pik helmi që t'u zbresë,

Na rrugën drejt e mbajtmë gjith' me ndjesë,
Të tretur shumë herë nga trishtimi,
Por mjaltë krejt na dukej hidhërimi,
Kur shihnim se fjala jonë se zë besë. 1)

Por na ju lëmë, shkojmë, si shkon vesa,
Asgjë mbi dhe s'qëndron përgjithëmonë,
Si trashëgim ju lëmë shpirtin tonë.

Ne shkojmë, o shokë, po s'na shuhet shpresa,
Se fjalën që ju lamë si pasqyrë,
Gjithmonë do ta kemi shëmbëlltyrë.

1) Se zë besë = se fiton besim në popull; se besohet.

DITË PRENDVERE

Dita gdhihet, çel agimi,
Derdhet drita porsì ar,
Çduket nata, shkon qetimi.
Dielli rrezet si burimi
i çon poshtë porsì zjarr.

Ndriten kodrat, fshati zgjohet,
Lumi qiellin pasqyron,
Fusha, bregu, ngjyra ndrohet,
Fletët dridhen, era ngrohet,
Shkëmbi majën zbardhëllon.

Prej kasolles bagëtia
Fushës dalin për ushqim,
Derës jashtë bukuria,
Kur ndaj kroji, kur ndaj vija,
Këngë dreth me përmallim.

Çunat lozin, vashat qepin,
Plakat e urta tjerin lesh,
Nuset shkundin, tundin djepin,
Burrat shatën, pleqtë grepin,
Një mban fjalë, tjetri qesh.

Fushës zbresin tatëpjetë
Punëtorët në mëngjes,
Nëpër arat porsi bletë,
Kush me veglë kush me qetë,
Me peqinj të përmi bres.

Vjen mesdita, grat' u shpien
Buk' e gjellë me ç'u ndoth,
Ndënë hije redhe shtrihen,
Hanë drekë, çlodhen, bien,
Pastaj nisin punën mbroth.

Hijes gjethit miza, grera,
Zëri i zoqve rreth tingllon,
Del gjahtori nëpër ferra,
Vjen bariu plot me shqerra,
Bujku çmallet e këndon.

Dita ngryset, vjen pushimi;
Dielli unjet, shkon më vend,
Çduket drita, erdh qetimi,
Hëna rrezet si burimi
I derdh poshtë si ërgjend.

PRENDVERA

Së largu një er' e freskët po fryn,
Qiellin e bën t'kaltërt dhe retë i shtyn;
Malet kudo çelen, lulëzohen,
Kodrat, brigjet çfaqen edhe ndrohen.

Kumbullat, gështenjat, qershitë,
Dushku, rrobulli e lajthitë,
Pemët të gjitha bukur përtrihen
Me flet' e lule, tek zogjtë fshihen.

Këtu bilbili këndon nëpër gjeth,
Mëllinja e gëzuar rri breth;
Dhe dallëndyshja rrethon, fluturon,
Qyqeja deg' mi degë vet' e qëndron,

Grerat e gjinkallat fare s'pushojnë.
Këtu cicërijnë, aty këndojnë;
Sa ëmbëlsi, sa gas i padëftyer!
Oh! kjo jetë sa qenk' e pëlqyer!

Fëmijët lozin me të përleshur,
Mi bar hidhen, kërcejnë duk' qeshur!
Dhe shqerka pas deles po blegërin
Dhe s'pushon gjersa pas nuk e arrin.

Bujku i gazmueshmë po kthehet
Me shpirt të kënaqur, që s'dëfthehet,
Dhe qetë të kullosin i lëshon,
Me hirë shtrihet, Zotin lavdëron.

Përrenjtë me fshenje ushtijnë,
Pikat që hedhin si ergjend ndrijnë
Dhe ujitin këtu një lulekuqe,
Më tej ca vjollca me burbuqe.

Ah! ja dhe liqeni i kulluar,
Si dridhet nga era i t'holluar;
Porsi zëmra qi për çdo pikllim
Gëzohet a trishtohet me vrapim!

Ah! sa e bukur je, o prëndverë,
Sa gazmend sjell, sa gjëra me vlerë!
Këtu lodrë, edhe atje dashuri;
Ti je jetë, shpresë për çdo njeri!

TRANDAFILI

Që kur në botë lulet kanë jetë,
Veç unë jam që mbretëroj mi 'to,
Se un'jam Lulja mbret.
Një tjetër vendin tim as mund ta ketë.
Se gjiret gjerë kur i hap kudo,
Me gaz kushdo më pret.

Që me t'u gdhirë dita prëndverake
Dhe gjer sa qesh një diell dimëror,
Me mall gjithkush më çik.
Që prej kasolles s'ultë e varfanjake,
Si dhe gjer te pallati mbretëror,
Të gjith' më kanë mik.

Çdo rreze qesh në gjinjtë e mi kur derdhet,
Çdo pikë vese e bëj margaritar,
Shpall dritë e gaz hirplot'.

Kur vjeshtës, pyll e fushë nis e mverdhet
Dhe çvishet rrobës shelgu qamatar, 1)
Prap' unë mbetem zot.

Un' jam ay që çfaqem plot magjije.
Stoli kam ngjyrat, botën q'e ndërren,
Stoli që syt' ia merr;
S'jam qysh ylberi, qiejsh kur del si hije,
Veç për një ças, me ngjyrat syt' q'i ren,
Si dh'avull' shpejt q'u ter.

Gjithmon' me mua bukuria mburret,
Stoli pa shembëll jam për çdo krahor;
Vesonj çdo zjarr që djek,
Nuk trembem as njëj dore kur më turret,
Sepse te çdo njeri kam një dashnor:
Me nder kushdo më prek.

Me mua rruga mundësvet u shtrohet;
Dashtnorve mallin zemrës un' ua ndes,
I deh me afshin tim.
Kuror' e tufa lulja shpesh më ndrohet;
Kujtdo sa rron, martohet apo vdes,
Prur gaz e ngushëllim.

1) qamatar = vajtues. lotues.

Me mall si pupël flutura vjen, shtrihet,
Më puth, me krah't, si mik më përkëdhel,
Si nj'i pandarë shok.
Dhe bleta punëtore, porsa gdhihet,
Si prej çdo lule e meje mjaltë vjel,
Më thith e fletë e flok.

Kushdo që vjen, i kënda t'ia fal lulet,
T'i prur në zemër prehje dhe gëzim,
Çdo dhembje t'ia shëronj.
E në guxon dikush pa mend e sulet,
Ta shtjerë dorën egër për rrëmbim,
Më dhimpset ta pickonj.

Jam për çdo sy me dritë lumtëria;
Çdo gaz ia shtonj, por dhe çdo lot ia shter,
Qoft' punëtor a mbret;
Qysh plakut q'i përmendet aq risia,
Qysh të sëmurit, erën kush ma merr;
Fuqi ndjen dhe shëndet.

Jam lulja mbret e paqes s'amëshuar,
Për çdo njeri, nga zemra që më do,
Qëllimin q'e kuptonj;
Dhuratë qjelli jam për botën çuar,
Si shenjë butësie për këdo,
Fatbardhësi q'ëndrron.

PAMJE VJESHTE

Shkoi vera
Si hije,
Fryn era,
Shi bije.

Lart qielli
Si plumbi,
Shkoi dielli,
Na humbi.

S'ka jetë,
Ra brymë.
Bar, fletë
Pa frymë.

Rri zogu
Të hajë
Te shtogu
M'i majë.

Ka gojë,
Do jetën
Ta rrojë
Të shkretën.

Gjahtari
Del gjahut,
Druvari
Dru krahut.

Del bujku
Mbledh berrat,
Tej ujku
Nër ferrat.

Lart fshatit
Tingllime...
Rreth shtratit:
Dëfrime.

VJESHTA

U çduk vapa, shkojti vera
Dhe bilbili më s'këndon,
Ardhi vjeshta me të tjera,
Syri ynë q'i shëkon.

Terret koha, hapen retë,
Ngjyrë plumbi përsëri,
Duket prapë tjetër jetë,
Që natyra ndron tashi.

Era fryn dhe fletët bien
Pemët çvishen si nga mot,
Mali, fusha më s'ka hijen,
Që po e kishte gjer më sot.

Qielli i bukur që dëfrënte
Trupin tonë, sot u ter,
Më s'ka ngjyrën që shkëlqente
Si pasqyrë, si mermer.

Bukuritë janë çdukur
Shiu e bryma zuri vend;
Bari, lulet, kopshti i bukur
U ndryshuan më çdo kënd.

Dhe liqeni i kulluar,
Që ndriçonte me shkëlqim,
E ka faqen të trazuar,
Dridhet, tundet pa pushim.

Veç nga herë me ëmbëlsirë
Dielli rrezet na i dërgon,
Natën hëna me një hirë
Në ergjënd valët i ngjyron.

Por e mirë është vjeshta,
Sepse bujku gjith' punon;
Për të vjelur sot ka vreshta,
Nesër arat po lëron.

Njerëzia nga çdo anë,
Posa ngrihen në mëngjes,
Nëpër fushë çdo që kanë
Rendin, mbledhin me kujdes.

Pra me punë gjith' të rrojmë,
Se veç puna ne na vlen,
Sepse ndryshe s'trashëgojmë
Verën tjetër që po vjen.

MËRZI E VJESHTËS...

U verdh pylli, u shkretua,
Varen fletët vethesh vargje,
Shelgjet derdhin lotesh krua,
Degët epur hargje, hargje.
Tek liqeni lahet djelli,
Thyer copra nga shtërgata;
Zallit plepat, sheh, tek qielli,
Majat ngulur si ca shpata.
Gjurmë shtërgu s'ka më sipër...
Zi mban kopshti, tretën hijet
Mi stolitë e fushës, si për
Vdekje bryma natën shtrihet.
Me plot turpit virgjëreshe
Resh del hëna vajzë-plakur,
Pa pikë zjarr si mall murgeshe
Buzëthartë e sypërgjakur.
Era fryn me vërshëllime,
Fletët ashpër poshtë ndiqen,

Zë muzike plot kuptime:
Sa që zhduken prap më s'piqen.
Pellgjet uji prej thëllimit
Mblidhen, hapen pa pushuar,
Si dhe zoqtë kur cingrimit
Shkundin krahtë e drithtëruar.
Rreth natyra rri syvrenjtur;
Kresht' e malit me re lidhur,
Si një flakë faqeenjtur
Prej së ftohtit duk' u dridhur.
Lisat tinës nërmjet flasin
Si do pleq fytyrëngrysur,
Kur herë eshtrat u kërcasin
Tundin kryet të përmbysur.
Kodra mbet e ve stolije,
Sikur shkoi nën presë palle,
Me zë qarjesh violije
N'erë lozin ferrat valle.
Kurmi i pyllit sqotës tundet,
Kur çel gjuhët e saj të mprehta,
Katallan gjithmonë që mundet
Me fërtymë e me shigjeta.
Hij' e rëndë, hij' e murme
I ndeh krahtë e saj të butë.
E ze dritën si një mur me
Dyer burgu që than trutë.
Dridhen hyjtë nëpër bisqe
Gjith të trembur sytë u çohen;

Uji i projit brisqe brisqe,
Erës faqet, sheh, si i ndrohen.
Trëndafili kuspull mbledhur
Mban sytë ulur pors i murgu,
Gjith pret zijen për ta hedhur:
Pret të dalë muresh burgu.
Majë gjëmbit rri bilbili,
S'lot as tundet si ngaherë.
Qan ay, qan trëndafili
Qajnë rrotull zogjtë e tjerë.
Sorrat korbë ngjyrë nate.
Me zë kobe rrahin lisat,
Dhe thëllënza jetëngrate
Gjuan krimba nëpër plisat.
U ngjir fyelli së ftohti,
Lehjes s'ujkut dridhet stani,
Mes kasolles vetë si zoti
Hyn e del kur fryn murrani.
Më gjunj plaka më dysh thyer,
Qysh ajo, qysh vatra nj' akull,
Dy thëngjij për t'i ndërsyer
E fryn gojën e bën shakull.
Mi shtrat vajza dyll e verdhë
Me gishtrinjtë si hej t'holluar.
Çasn' e fundit pret ta derdhë
Nga kufom' e saj e shuar.
Me grusht jetës i ra vjeshta
Mike e vdirjes e vështirë,

Kur prej gjirit të saj qet heshta
Vret si vdekja pa mëshirë.
Orë tmerri, ças mërzije
Barrë plumbi, sa s'merr frymë,
S'i gjen dalje murmes hije
Që vjen valë, bëhet rrymë.
Sheh mendimet trush si nguten
Ndjen si shkasin me vrap grime,
Qysh do gurë kur çkëputen
Qysh prej maje shkarrëzime.
Shpirti dergjet dymshelur,
S'ka guxim për t'u shdëfryer,
Kur sheh vdekja qysh ka vjelur
Sa që dora s'i pat kryer!

DIMRI

Pylli më s'gjelbëron,
se nga fletët u shkund,
As era më s'pushon,
po shpesh degët i tund.

Dëllëndysheja shkoi
si na gëzoi n'verë,
Ah! dhe qyqja pushoi,
vajti ndër skëterrë.

Fluturat më s'venë
nëpër lule me qëndru,
Çdo gazmënd e lënë
dhe trishtimi i ka pushtu.

Hëna nuk shëndrit,
se retë e kanë mbulu.
Veç ngaher' rrezet i qit
porsi vashë e turpnu.

Era fryn, bie shi,
veriu vërshëllen,
Vjeshta ikën tashi
dhe dimri me vrap vjen.

Dbora flokë-flokë
të gjitha i mbulon,
Sikur s'je ti, o tokë,
sa bukur zbardhëllon!

Zoqtë togje-togje,
për me kërku ushqim,
Zihen nëpër shtogje,
kur hanë me nxitim.

Dbora zbardhi malin
dhe fushën tatëpjetë,
Njerëzit më s'dalin
dhe rruga është e shkretë.

Kudo është pushim
dhe heshtje mbretëron,
Veç veriu me tërbim
përpjek edhe rrëzon.

Hoho! Pusho, o veri,
mjaft, mos vërshëlle.
Ku qe ec' përsëri
dhe prapë mos u kthe!

Prëndvera për me ardhë
me ditë të gazmueme,
Fushën me na e zbardhë
me lule t'bekueme.

Eja pra, o lule,
që rritesh ndë vesë,
Ti nga qielli u sule
për me na pru shpresë!

ARDHJA E DIMRIT

Zunë retë edhe po shoshen,
Dhora bie me qetim,
Dheu mbulohet në të bardhë,
Me një rrobë plot shkëlqim.

Bien flokët si pambuku,
Sërë-sërë e një nga një,
Bëjnë vetulla mi muret,
Ndron fytyrë posht' çdo gjë.

Zë fryn era pa pushuar,
Del veriu me tërbim,
E ngrë dborën porsì pendë,
E bën togje me nxitim.

Pylli i çveshur rri i trishtuar,
Sikur qan, sikur mban zi,
Drurët tunden, krahtë ndehur,
Bëjnë lutje si njeri.

Çduket fusha anembanë,
Në syt' duket porsi det.
Përtej lumi ndrit si ergjendi,
Porsi gjarpër rrethon, shket.

Dridhen zoqtë nga të ftohtit,
Porsi fleta ndënë shi,
Kur foleja majës shelgut
Që t'i mprojë s'ka fuqi.

Në fshat ditën duket heshtje,
Sipër tymi veç rrethon;
Për matanë dushku i vogël
Po tund kryet e vajton.

Her' pushimit zë dëgjohet,
Rrëza, kodra shpesh gjëmon.
Hyjnë e dalin njerëzia,
Zë sopate depërton.

Ndër kasolle plaka e zbardhur
Pranë këndit po tjer lesh,
Vështron flakën që del zjarrit,
Lark mejtohet... loton shpesh.

Del e reja në dritare,
Në gjit foshnjën përkëdhel
Dhe një këngë mjalt' e ëmbël,
Duk'e puthur, gojës del.

Jashtë çunat hidhen, lozin,
Gjersa uria i largon;
Ndenjur shtratit vash' e bukur,
Duke ëndur po këndon.

Natën fshati fle në prehje,
Kudo paqe mbretëron.
Nër kasollet enden ëndrra:
Shpresë jete që s'shtëron:

.....

Zunë retë prap' të shoshen,
Dbora bie me qetim.
Dheu mbulohet në të bardhë,
Me një robë plot shkëlqim.

PAMJE

Që lart nga qielli
në hapësit', si lësh i zjarritë,
u rrëkëlye dielli,
kur perëndoi.
Por mb'udhë, majë shkëmbi të njëj mali,
takoi të jetë mali i lartë;
meqë dot hovin nuk' e ndali,
keq u përpoq, mënt kryet e dërmoi.
Një gjak të kuq zu plagës hodhi,
u skuqnë edh' ujrë edhe toka,
u skuqnë rreth e retë.
Por mendtë kur i mblodhi,
kur pa q'i dhimbte koka,
plot helm u zhduk e shkavi tatëpjetë.

* * *

Në pikë të vrapimit
i rrodhi gjaku shumë;

fytyr' e tij u skuq si prushi,
sado në det e lau sa mundi,
me gjeth't e pyjeve q'u fshi
dhe tërë natën mbet pa gjumë
dhe prej dëshpërimit
sysh derdhte lot si kokrra rrushi;
se kur përtej u duk prap' në mëngjes,
gjer sa u gdhi,
s'i kish pushuar.

Dhe posa dolli, kryet shkundi
prej dhëmbjes së tmerruar.
Si gjaku mirë s'e kish lënë,
i pati lidhur faqet me një brez
dhe brezi lyer qe me gjak,
një brez i bardhë fijesh, si çdo fije lesh,
se lesh nuk ish aspak,
por ishin fasha resh,
fytyrës q'i kish vënë.

* * *

Si hej zu gjaku shpërkënditej¹⁾ ngaqë rrodhi!
U skuqnë prap' edh' ujrë edhe toka,
u skuqnë rreth e retë;
tej kresht' e maleve me dborë shtruar

1) shpërkënditej = shpërndahej.

dhe bredhat majrave, q'u dukshin si burbuqe,
u lyen ngjyrë trëndafili;
dhe deti i tërë u bë pasqyr' e kuqe:
i larë qe me gjak sicili,
sikur prej dore magjistari t'ish ndrruar!

Më von', kur pa se dhembjet i pushuan,
shpejt fashat tej i hodhi;
kur pa se syt' iu kthjelluan
dhe e ndjevi veten më të lehtë,
zu mendtë prap' i mblodhi;
kur pa se më s'i dhimbte koka,
me hov, plot gas, u hodh me qiell përpjetë.

HYMNI I HËNËS

Hënë e verdhë, hënë e bardhë,
S'je as mollë, s'je as dardhë,
Por je tokë pa një flagë,
Plot me rrudha, plot me plagë.

Hën e artë, hënë e ërgjëndtë,
Se ç'i more botës mendtë,
As e bukur as me hije,
Faqe shtrige plot me lije!

Kot të thonë se je vashë
Ty sydjall e kokëtrashë;
Kur vjen rrotull na zbardh dhëmbët
Si kukuth, t'u thefshin këmbët!

Djemt e vajzat q'ëndërrojnë,
Si fatore 1) t'adhurojnë,
Kur me pralla rrin, u kënda
Që t'u lozësh në shtrat brënda.

Magjistarët ty të shkelin,
Mendjelehtët që t'i mjelin;
S'di ç'të thonë, s'di ç'të lypin,
Buzë e gojë kur përtypin!

Ca të falen, ca të luten,
Ca për ty në zihje futen.
Ti nxjerr gjuhën, goj'tagare 2),
Që t'u tallesh si qyqare.

Herë nxihesh si një nëmë,
Herë ndritesh sa një lëmë,
Kur, si drapër, shtrigë nate,
Kur, gjysmake, sylugate.

Herë dukesh korë e artë,
Se je mvarur më të lartë.
Po lugetrit gjith arrijnë,
Syt' e faqe të t'i grijnë...

1) fatore = që sjell fat të mirë.

2) goj' tagare = gojëmadhe sa tagari (mangalli)

Të gjith' dual' gënjeshtarë,
Si dashnor' e vjershëtarë.
Më kot hymne ty të çohin,
Se ty mirë nuk të njohin.

Po të dijnë, ti se ç'jeshe,
Gjak turinjtë do t'i keshe;
S'do t'të bënin aspak lutje;
Do t'të çporrnin dh'aq më tutje.

MALL NATE

Del hëna lëmsh si ar,
Lart bregut porsi korë,
Me rrezet rreth kurorë,
Çel buzët, qesh si zanë.
Me kryet gjith' mënjanë
Dhe faqet plot me zjarr.

Hedh dritën nëpër gjeth
Gjith' harqe edhe shigjeta,
Derdh ngjyra faqezbeta;
Lot, tundet si fantomë ¹⁾
E syëmbël hyn në dhomë,
Bën qarke muri rreth.

1) fantomë = hije.

Haj, hënë m'u afro,
Kur shtratit jam i shtrirë,
Si vashë zemërmirë;
Mbi ballët puthmë nxehtë
Dhe mallin tim të shkretë
Prej shpirtit ma largo!

ORA E ZEMRËS

Shkrihen ujrat nër liqene,
Qielli fletët nis i hap,
Mbyllur zemra rri si qene,
S'do të çohet jashtë një çap.
Strehvet treten dhe krongjijtë,
Shterin lotët gjith' pik-pik,
Zemra hesht e mbledh pëqijtë,
Me një sy më sheh të lik.
Maje biskut zogu tundet,
Rrëzë vere gjith' po pret,
Gjumit zemra s'do t'i shkundet,
Asnjë ndjenj' asaj s'i flet.
Kryet kaçja ¹⁾ qet si trime,
Plaf'n ²⁾ e bardh' e flaku tej,
Tuf' e barit, dje si qime,

1) kaçja = lulja që del e para në prendverë.

2) plafnë = qilimn

Sot çel gishtrat musi hej,
Dhe gjinkalla merr qitarën,
Nj'arratitës vjershëtor,
Rri mpreh zërin mi të parën
Fije barit prendveror.
Hapu, zemrë, vjen prendvera,
Rreze shkasin më çdo skaj,
Merr lahutën, dil te dera,
Nisja këngës e mos qaj!
Thurja këngës dhembshurie,
Çele zërin magjiplotë,
Ligjëratën dashurie,
Q'e dha Qielli dorëplot.
Çohu zemrë, shteri lotet,
Bjeri tingllit ledhatar,
Se gjësëndi s'vlejnë motet,
Se vlen çasti magjistar!

LETRE PREJ KATUNDIT TIM

Urdhëroni zot, në fshatin tonë,
Me shtëpi të bardha si gjithmonë,
Me avlli dhe porta pleqërishte,
Gjith' me buzëqeshje dhëndërishte,
Kur dritaret qeshin bukurije
Nga të vendit lule plot me hije:
Borzilok i gjelbër që mban erë,
Që të deh sikundër deh një verë,
Me të bashk' e bufka ¹⁾ magjistare,
Që tërheq me pamjen ledhatare
Dhe qershiz' e turpshme porsì vashë,
Q'i çel sytth' e kuq të saj gjumashë,
Si dhe karafil' e trëndafili
Që, padashur, vjen të fton secili.
Po të hyni brenda, do të shihni,
Si ju prehet syri nga q'e shtini:

1) Bufka = një lloj lule

Në të bardhë muret gjith' të lyer,
Si një trup i paqm' i papërlyer,
Dhomat, posht' e rrotull, bukur shtruar,
Gjith' me shtresa dore zonje shkruar,
Q'u shkëlqejnë ngjyrat qysh ylberi,
Me fytyra shkabe dhe skifteri;
Prej shtëllungash, dita pa u gdhirë,
Tjerur lesht' e bardhë, fijedlire,
Si velenxa shkorsa ¹⁾ dhe qilime,
Endur gjith me këng' e ëndërrime;
N'avlimend punuar dit' e natë,
Siç tek na me zell punojnë gratë:
Çdo q'u del nga duart e qendisur,
Ësht gjith' lule e flutura stolisur;
Më çdo send të vet' e të shtëpisë
Duket dora, mjeshtri i bukurisë.
Pa le diellit rrezet kur i çohen,
Faqe-faqe ngjyrat sheh si ndrohen,
Dhe kur hën'e plotë vjen e bie,
Sheh pallate prallsh plot magjie:
Ku gjen krejt një pritje miqësore,
Si nër viset tona malësore;
Tek ju presin, jo më pak bujare,
Zonja si dhe vajza shtatkrenare!

1) Shkorsa = qilim me lesh dhije, që e shtrojnë në dhomat ku rrinë.

Urdhëroni, zot, në fshatin tonë,
Që pret dyerhapur si gjithmonë,
Se mundimi kot s'ka për t'ju vajtur.
Sado mend e keni për ta mbajtur!
Se një drek' e darkë do të gjeni
Dhe një shtrat të lirë ku të fleni;
Dhe tek një i varfër po të shkelni,
Pa ju pritur mirë s'do të delni!

Ka secili miqtë për t'i prekur
Një lakror e mish a zog të pjekur;
Vez' e petka, gjalp' e kos a shalcë,
Po gjith' aq të majmë mu si palcë!
Pa le qumësht, djath' e gjiz' e dhallë
Plot, se fshati ka mjaft gjë të gjallë,
Dhen e dhi, si kecër ka dhe shqerra,
Lopë e viçër, dema dhe mëshqerra,
Nër kullota çuar me barinjte,
Të shijojnë barin e kërthinjtë;
Dalngadal kur kthehen mbrëma herë,
Fyell e këmborë ziejnë n'erë,
Tufa-tufa malit kurse vijnë,
Të zë malli kur po blegërijnë,
Që t'ua mjelësh qumështin e majmë,
Siç tek na q'e kanë, mend sa mbajmë.

Urdhëroni, zot, në fshatin tonë,
Ku fryn er' e malit si gjithmonë,
Se katundi ynë, fala Zotit,
Është plot nga çdo prodhim të motit:
Grurë ka, dhe misër e tërshërë,
Pa le vreshtat, zot, kur janë bërë,
T'ëmbël mjaltë rrushtë si ngaherë,
Që del syresh fort e shijshmja verë.
Ka edh' arra e qershii e thana,
Po nër ne më shumë bëhen mana,
Porsi vethe varg q'u mvaren serët,
Gjer sa skuqen, nxihen në të berët;
Që prej frytit tyre kaq të shquar,
Del një e pirë me emër të dëgjuar.
Pa ka dhe fasule t'embla shumë,
Se burimet rrjedhin porsi lumë;
Nër luadhe rritet bar me lule
Dhe në kopshte kunguj plot me lule.
Uj' i ftohtë derdhet nëpër kroje,
Ujë, q'ep shëndet po pive soje;
Që del malit, shket përmes lajthie,
Gur mi gur me sulmin engjërvie ¹⁾.
Pa ne kemi bujq e punëtorë,
Gjith' flori që del ku vënë dorë.
Në fshat tonë burrat nuk përtojnë,
Si diku që gratë t'u lërojnë.

1) engjërvije = zhivë.

Ca dhe vatrës tyre në largohen,
Gjith' për fshat'n e vet' ata mendohen.
Nga të gjitha t'jetë plot shtëpija,
Siç' e do dhe nderi dhe vetija.
Portën miqve ne gjithmon' ua çelim,
Se zakonet, zot, ne nuk i shkelim,
Se ky vendi yn' mund ka të meta,
Po për pritje miqsh i trëtet jeta.

PUNËTORI I MIRË

Ngrihet që me natë,
Pa dalë mirë dielli,
Merr që edhe shatë,
Pa u zbardhur qielli.

Nd'arë vete me gas,
Punon me dëshirë,
Dhe, dreka si u gas,
Ha edhe pi mirë.

S'trëmbet kur fryn era,
As shiu kur pikon,
Se këtu është vlera,
Për atë që punon.

Punën si e mbaron,
Që djersa i rrjedh
Dhe dielli perëndon,
Ay veglat i mbledh.

Mbrëmanet në shtëpi
Nga puna vjen çlodhet,
Merr fëmijën në gji
Edhe ha ç'të ndodhet.

Vreshtën e ka kujdes,
Bagëtin' e ushqen,
Pa miell nuk rri në thes
Të gjitha mir' i kthen.

Vjeshta kur afrohet,
Ay shtëpin' e mbush
Dhe rri e qetohet
Pranë zjarrit me prush.

Sa gëzim ay ndjen,
Kur ka se ç'i duhet;
Dimëri i pëlqen
Edhe kurrë s'huhet.

Puna është një nder;
Për çdo njeri me mend
Përtimi është vrer,
Pa fjalë, pa kuvend.

PUNA

Kujt s'i pëlqen të punonjë,
Ay s'mund të quhet njeri,
Se kërkon gjithë të rronjë
Me gënjeshtër e djallëzi.

Puna e nderon njerinë,
Ajo i sjell fatbardhësi,
E ka plot edhe shtëpinë,
Kurrë s'mbetet me dor' më gji.

Shumë janë ata që rrinë...
Dhe fëmija vdes urie,
Po të vështrojnë shtëpinë,
Mbarësia lark i shpie.

Natyra ka mjaft dëftime,
Që na mëson si të bëjmë,
Që për ne janë burime,
Me mendjen si t'i çbëjmë.

Shpesët, kafshët nat' e ditë
Gjithë përpiqen për ushqim,
Edh' i kanë plot shtëpitë,
Sepse punojnë me mundim.

Ashtu dhe ne të punojmë,
Si duhet mirë për ushqim,
Begati të mos lakmojmë,
Se edh' ajo sjell hidhërim.

NUSJA E MBARË!

(Buzëkuqurës)

Tire leshtë e bardha, nuse,
Merr shtëllungën, se shkon vera,
Lëri fjalët se na krruse,
Se e ke dimrin mun te dera!

Bagëtin' e ke përjashta;
U myk bari nër luadhe
Dhe në lëmët kalbet kashta,
Ti po mbahesh zonjë e madhe!

S'bëhet kurrë puna vetë,
Lypset vendit pak të tundesh;
Mbet lakrori me një petë,
Ti po krihesh e po shkundesh!

Nxirr unazat, merr gjilpërën
Dhe qep linjat për fëmijën,
Qiti rrathët, përvish llërën,
U laj petkat, që t'u ndrijnë!

Nër të huaj burri tretet,
Ti po ndreqesh me të kuqe,
Tjatër send ty më s'të mbetet
Veç për ditë si burbuqe!

Gjith' me djersë dhe mundime
Të mban murgu me të holla,
Ti nër endje dhe gëzime,
Kur me rrushka, kur me molla!

Me pasqyrën gjith' në dorë,
Mbet shtëpia e pafshirë,
Ti po zbardhesh porsì dëborë,
Enët, vatra 'blozë nxirë!

Shko në magjet e bëj bukë,
Shih se brumi t'u thartua;
Shtëmbat thahen dhe ti nukë
Del për ujë gjer në krua!

Ç'pret t'ët vjerrë plakëkrrusur?
Ngrehu, zonjë, punën bëje,
Mos rri zemrës duk' iu lutur
Dashuris' edhe çdo gjëje !..

Ti s'di fare ç'thotë fshati;
M'i derdh flokët laqe-laqe,
Por gjithmonë s'të ndih fati,
Se s'do kesh më sy e faqe!

SHPESËT UDHËTARË

Tok mbledhur si nga mot,
Po shkojnë ndaj mërgimi,
Nga kulmi, nga largimi
Na lenë «lamtumirën»
Dhe çajnë hapësirën,
I bien erës m'not.

Lark venë për ushqim,
E nxijnë qiellin, ngasin,
Ethirit ¹⁾ sipër shkasin;
Vjen dbora, dimri i mprehtë,
Kërkojnë vend të nxehtë,
Plot shpresë dhe guxim.

1) ethirit = nëpër eter, nëpër hapësirë.

Për gojën pa përtim
Mi dete, male shkojnë,
Rrezikun s'e peshojnë,
Mundim edhe të vojtur,
Se jeta duhet rrojtur,
S'ka prehje as qetim.

PREJ KATUNDIT

Vështro Kocin si po tundet
Me fustanen klinda bërë,
Udhës ecën, rrobës shkundet,
Që ta shohë fshati i tërë.

Ndënë feste sërë-sërë
Mban baluket përmi ballë,
Dredh mustaqet si gjëlpërë,
Djal' i bukur, djal' i gjallë.

Anterin' ¹⁾ e ka stolisur
Gjith' me sumbulla, me lule.
Mëngët, jakën të qendisur
Vija - vija plot pekule.

1) anterinë = petk me mëngë të gjata.

Mbathur kalcat¹⁾, pulpës ngjitur,
Lidhur dizgat²⁾ çufka-çufka,
Me opingat majëngritur,
Telatinë³⁾ plot me bufka.

Mban silahun⁴⁾ me pallaska,
Me pisqollën⁵⁾ të fërkuar,
Edhe unazë Koci paska,
Si një dhëndërr i gatuar...

Por as Nonka faj s'ka fare,
Çup' e gjatë si selvia,
Faqekuqe si fshatare,
Që s'di ç'është djallëzia...

Në pasqyrë leshtë krehur,
Hundëhequr si sqifteri,
Me dy mollë ndë gjit fshehur,
Afroditë prej mermeri.

1) kalcat = kallçe, që i vishen këmbës nga poshtë deri në gjuj.

2) dizgat = rrypat

3) telatinë = llustrofinë

4) Silahun = Brez i lëkurtë ku mbahen armët,

5) pisqollë = armë brezi me çark.

Lyer leshkat me vaj afshi,
Mban gërshetat krahve zgjidhur,
Me mandilen ¹⁾ prej mëndafshi,
Majë kokës bukur lidhur.

Kur mëngjezit del në krua,
Si sorkadhe shkel ngadalë;
E përveshur si një grua,
Çupë trime, më s'ka fjalë!

Po edhe Koci poshtë s'lihet,
Se për Nonkën ka dëshirë;
Pranë kroit ay gdihet,
Që ta shohë ca më mirë.

Syt' i shtie ndënë vetull,
Me mall zjarri duk' e parë,
Kur me dorën ndënë sjetull,
Kur tek ujët duk u larë.

Me vështrime gjith' të fshehta,
Me mbylljen të qepallës,
Dhe shigjeta majëmprehta,
Si ca gjëra të përrallës.

1) mandilen = shaminë.

Po më kot ato shkëndija,
Prush e zjarr pa nonjë flagë,
Se shum' herë dashurija,
Sjell një brengë, hap një plagë.

Mendt'e tija po baresin,
Ëndrrash sytë i arratisen,
Porsi flutura që vdesin
Pas një lule dhe shastisen.

Po edhe portës sa her' dilte,
Syt' i mbante tatëpjetë,
Kur i mbyllte, kur i çilte,
Me një ndjenjë mall të fshehtë.

Djal' i turpshëm kishte frikë.
Gojës fjalë që të nxjerrë,
Se zakoni është një çikë
Nom i dytë, dhe ka vlerë.

Koci deshte, Koci priste
Veç një fjalë t'i dëgjojë;
Gjaku brenda i kërciste,
Për një buzë, për një gojë.

Kudo vente, mal e fushë,
Kur kulloste bagëtinë,
Sytë, vetullat e gushë,
Ishin ëndrrat për të zinë.

Zjarri flakë kish lëshuar,
S'ndjente veten n'është' e tija;
Tërë ditën i mejtuar,
Nonka ishte perëndija.

.

Koha shkonte edhe më s'priste;
Shpresa Kocit s'i ishte thyer,
Sido puna që të ngjiste,
Nonkën s'kish për ta këmbyer.

Nonka hiqej çupë oxhaku,
Por as Kocin s'e harronte.
Me fustanen si zëmbaku,
Pranë derës kur po shkonte,

At' i saja re kish vënë,
Çuni portës shpesh se shkonte,
«Mirë dita» q'i kish dhënë
Edhe syëmbël q'e shëkonte.

Trim i dukej në të dukur,
Syri i mbushej plakut tonë;
Djal' i fortë, shtat të bukur,
Njeri mali, si ç'e thonë.

Ay Nonkën dëshëronte
Si pas sërës ta martojë,
Sa për Kocin as kujtonte,
Këndit dhëndërr ta bekojë.

Po në botë shumë herë
Ngjasin gjëra të çuditshme;
Kjo s'është ëndërr ashtu n'erë,
Por është punë si e përditshme.

Aq' më tepër dashuria
Me fuqinë e saj të fshehtë
Këput hekura e dredh vija
Dhe zbut zemra fare lehtë.

Kot as Koci s'u mundua,
Se dëshirën shpejt e mbushi,
Për pak kohë djali u vlua,
U shojt flaka, mbeti prushi.

S'di se qysh u bënë fjalët,
Po një mbrëmë pushka krisi;
U pajtuan të dy palët
Pas ca javë e dasma nisi.

Si ndë dasmët ardhë miqtë,
Tërë fshati mori anë,
Dhe të mirët, dhe të liqtë
Në kurorë të gjith' vanë.

Si dy lule të rinjtë ishin,
Kishin bashkë dashurinë,
Gra edhe burra zili u kishin,
Kur u shihnin bukurinë!

.....

.....

Ish i lumtur punë e madhe,
Sikur bota t'isht' e tija.
Gaz i Kocit kësaj radhe
Qe veç Nonka edhe shtëpia.

Kur të tjerët iknin, shkonin,
Zenin botën gjatë e gjerë,
Kamje, pasje të fitonin
dhe thesarë për të bërë,

Kur po shokët pa pushuar
Shkonin, merrnin arratinë,
Duke lënë të shkretuar
Si atdhenë edhe shtëpinë,

Vetëm Koci s'u mejtua,
Shum' të holla të fitojë,
Që të lërë fshat e grua,
Për të huaj të punojë...

Prej katundit s'u nda kurrë;
Dhe si trim që s'do të dijë,
Kish shtëpinë si një burrë,
Plot me pasje dhe... fëmijë.

SHEGA

Posht' tek manat në livadhe,
Me një poçe buzëthyer,
Gojë -e-duar -kuqelyer,
Po bredh Shega si sorkadhe
Man pas manit e rrëmbyer.

Era hollë fryn nër fletë,
Manat bijen skuqin dhenë,
Gjarpër sytë asaj i venë,
I sjell qerthull, dihet vetë;
S'dij se ka dhe sy që s' flenë

Në të mugët, si ca hije,
Tunden plepat e kërcasin,
Erës fletët i përplasin,
Shegës tmerr në gjak i bije,
Drithma trupit gjith' i shkasin.

Uj' i zallit, shkumb' e valë,
Qet mij'zëra me t'u derdhur;
Mbetet Shega dyll' e mverdhur,
Kur nga zërat ndjen dhe fjalë:
Pas dokush mos t'i ket' erdhur!

Por si trime, s'ia ka frikën,
Çdo rrezikut i bën ballë.
Doj të dinte kush qe vallë.
Ndalet vendit e më s'ikën,
Por s'pa hije gjëje gjallë.

Era s'lodhet duke fryrë,
Kur më fort e kur ngadalë,
Flokët Shegës ia bën valë
Qysh mi supe e mi fytyrë,
Fijet derdhen palë-palë.

Me guxim të patreguar,
Ngritur heret, gjinjsh e dliërë,
Zbret nër manat fushës lirë,
Poçen doj për ta rrafshuar,
Mblith e mblith nga kish dëshirë.

Puna s'vete pas pëlqimit,
Të vesh dorë ku s'ke leje.
Qofsh e bij' e njëj së veje,
Po s'i vure fre lakmimit,
Dorës tjetrit bize preje.

Se dhe Lili, trim si Lekë,
Prapa manit po rri fshehur,
Syt' e mendjen i mban mprehur,
Po pret gjahun që ta prekë,
Drejt në grackët q'i pat ngrehur.

Lili djali re kish vënë,
Për dit' manat q'i përfshihen;
Shkunden erës, vetë bijen,
Një me dor' ay s'pat zënë
Dhe kusarët as që dihen.

Si një hije Shega afrohet,
Pa mos ditur ç'do të ngjasë.
Mund të zotin që ta hasë,
Se me dreqin kurrë s'lohet
Dhe gjësendi do të pëlcasë.

Gjith' me mendjen në të mbledhur
Lot gishtrinjtë si gërshërë,
M'i mbledh manat gjat' e gjerë,
Drejt në poçe duk' i hedhur,
Si ngahera që pat bërë.

Pshtetur manit, shëmbëllevi
Se gjësend sikur lëviste,
Prij¹⁾ me frikë gjë mos ngjiste,
Sa dhe poçen diç e thevi,
Kur pa vajza se ç'e priste.

Me vrap Lili, plumb, i sulet,
Me rrëmbim e kap për brezi.
Shega pa se puna ndezi,
Doj t'i hiqet e t'i çkulet,
Por ay s'e lij nga mezi.

— Bjerma poçen, se ta thyej,
Shoh se qenke një kusare!
Mos e luaj dorën fare,
Se, për besë, gjak të lyej,
Po m'u solle kundërshtare!

1) prij = priste.

Në fshat hiqesh zonjë e madhe,
As s'të flet ty kush me gojë,
Kur del portës, del me drojë,
Po për mana nër luadhe
Më për turpin s'ke nevojë!?»

— Lerma poçen, Lil, të lutem,
Pa çdo faj kam për ta larë!
Me ty s'dua t'jem e sharë,
As në zihje s'do të futem;
Di se je një djalë i mbarë.

Sheh se degët janë pranë,
Dhe, kur era po fullonte,
Pashë manat q'i rrëzonte
Kur këtej e kur mbatanë,
Gjë që mua më dëmtonte.

Lil, për Zotin ty të pashë,
Prapa manit q'ishe fshehur,
Por me mendjen s'kam pandehur
Që të sillesh aqë trashë;
Se në qesha, s'jam e dehur.

Sa për mana, po të duash,
Mblidh ti nesër nga të mijat,
Pse t'i shtojmë të këqijat,
Kot të rrish e të më ruash,
Kur i ndreqim bashkë vijat? —

Plot me sjellje ledhatare
Dhe me fjalë, mendja drodhi,
Lilit zemrën diç ia vodhi,
Me t'i falur mij' thesare
Dhe çdo send asaj q'i ndodhi.

Manat qenë shkak i bërë,
Se qëllimin kush s'e dinte?
Gjë në mendjet n'ish q'u ndrinte,
Dashuria, thom, e tërë
Ish ajo në gjak q'u shkrinte.

Gjith'katundi vesh pat marrë.
Shegës gjë s'i mbet pa thënë,
Mi të vjedhur se qe zënë;
Dhe në dihej vajz' e mbarë,
Nuk dolli si pat qenë.

Goj' e botës zu të bredhë,
Gjëmë fjalësh soje rrodhi.
Mundas ish ashtu si ndodhi,
Se në Shega doj të vjedhë,
Lili Shegën ish q'e vodhi.

Vreshtës pjekur ishin rrushtë
Dhe nga manat q'ishin «vjedhur»
Dil rakia ajo më e zgjedhur.
Mollët kuqur musi prushtë
Me sy bënin për t'u mbledhur.

Që nga manat gjer në vlesë
Shum' i rëndë çapi s'ishte,
Zjarr i ndezur flakë kishte,
Të dy zemrat dojin vesë,
Si dhe lulet në lulishte.

Dasm' e madhe qysh gjëkundi: 1)
Përmbi shtresat vija-vija,
Sa s'i nxente më shtëpija,
Lojti valle gjith' katundi,
Të kënaqur nga rakija !..

1) qysh gjëkundi = si asgjëkundi

NË KRUA

Nga ditë del në krua,
Me stommën shkon në dorë;
 Peqinjte gjer në brez,
Lan këmbët në përrua
Të bardha porsi dborë,
 Për mbrëma, për mëngjez.

Së largu Nereidë,¹⁾
Prej detit sikur dolli,
 Si shkumbë plot shkëlqim:
Si një Karyatidë,²⁾
Fidias që e polli
 Në botën për kujtim.

1) Nereidë = personazh mitologjik i grekërve të vjetër, «Zana» tek na.

2) Si një Karyatidë, Fidias që e polli në botë për kuj-

E trembur si sorkadhe,
Prej gjëmbi si e çpuar,
Hedh sytë me habi.
Çudi e saj e madhe
Ish, kur, duke u afruar,
Po sheh një trim të ri.

Mi kal'n e tij si reja,
Fatosh, çudi e rrallë;
Symath, mustaqezi.
Vështrimet si rrufeja
Ja hedh asaj përballë,
Me syt' sikur e pi.

Plot gaz e buzëqeshur
Ndeh dorën edh' i lutet,
Pak ujë ay i kërkon
Dhe rri mi kalë shgjeshur ¹⁾
Sa syri s'i çkëputet
Prej dritës q'e verbon.

.....

tim = si shtatorja e Karyatidës (personazh femër i mitologjisë greke), punuar nga Fidias, skulptor i famshëm i Greqisë antike.

1) shgjeshur = pa armë në brez.

Plot turpit ajo syve,
Me kryet tatëpjetë,
Zgjati enën pa një zë;
Nga dridhjet e të dyve
Derptimet ¹⁾ ah, të fshehtë,
Ra stomna, copë u bë!..

1) derptimet = tronditjet e brendshme shpirtërore.

BUKURIA

Kasolles për mëngjez
Del vasha veshur hollë,
Me gjiret si dy mollë;
Rri anës vijës, lahet;
Kur shihet, dot më s'mbahet;
Lesht' derdhur gjer në brez.

M'e bukur as më s'ka
Ndë sytë ajo si njihet,
Kur faqet sheh dhe ijet;
Prej gazit qesh e nxehet
E me ëndrra malli dehet;
Si veten shoqe s'pa.

Fryn era, lehtë ushton,
Dhe vija si pasqyrë

Ndron faqe, ndron fytyrë,
Si penda dridhet, tundet,
Prej shëlgjesh gjeth zë shkundet,
Hap redhe ku pikon.¹⁾

Një dridhje zemrës ndjen,
Kur sheh se bukurija
I ndrohet rrudha e vija,
Kur vetullat si hargje
Dhe leshtë unazash vargje
Si ç'ishin më s'i gjen.

...Sheh trimin tej kur shkon,
Syzjarri plot shigjeta;
Depërtime ndjen të fshehta.
Hedh sytë prap' te vija,
S'sheh gjë veç hij' e tija.
Qesh nd'ujët... ëndërron.

1) Prej shëlgjesh gjeth zë shkundet, hap redhe ku pikon = Mbi vijë, aty ku bien gjethet nga shëlgjet, hapen rrathë.

TI ME SY TË ZIJ!

(Këngë)

O moj ti me sy të zij,
Q'i ke flokët porsi ar,
Eja mesin të ta marr,
Se po s'ardhe do t'të vij!

O moj ti me sy të zij,
Q'i ke buzët si qersh, i,
Falma dorën e mos rri
Se po s'ardhe do t'të vij!

O moj ti me sy të zij,
Me vështrimet si rrufe,
Falmi sytë që më sheh,
Se po s'ardhe do t'të vij!

O moj ti me sy të zij,
Me ato lule rreth në bres,
Nem një lule të mos vdes,
Se po s'ardhe dot t'të vij!

DASHURO !

Shëko lisi si më flet,
Fjalë t'ëmbra si më ushton,
Degët unj e më thërret:
Dashuro, se koha shkon!

Maj' e plepit gjithënjë,
Kur tund kryet më qërton,
Përpjek fletët më çon zë:
Djalë, ç'pret e s'dashuron!

Er, e malit me një ushtim
Dhe burimi që kullon,
Gjith' më thonë plot gëzim:
Dashuro, se koha shkon!

Kopshtit vasha që po pret,
Si zog pylli që këndon,
Buzëqeshur më thërret,
Djalë, ç'pret e s'dashuron!

Mua zëmra gjith' më rreh
Brenda gjaku më valon,
Ma ndez mallin, më vë re:
Dashuro, se koha shkon.

Çdo gjë rrotull më pyet:
Djalë, ç'pret e s'dashuron,
Ditët shkojnë, jeta shket,
Dashuro, se koha shkon!

BALADA E BARIUT

Në rrahje drite, malesh i qarkuar,
Ish një pallat me pamje madhështore,
Tek rrij një bijë mbreti syqiellore,
Me flokë t'artë krahve të lëshuar;
Hylleshë e bukur, plot risi verore,
Magji shpërndante, hire perëndije,
Sa trëndafile, vjollca dhe shpatore
Nakar i kishin nga q'u bënte hije.

Në rrahje zemre malli të pashuar,
Nën ëndrra dehje t'ëmbra dhe gazmore,
Prej buzëqeshjes saj përkëdhelore
Dhe zoqtë cmiri zenë e kishin ndruar.
...Së largu n'erë tingëll vij këmbore
Dhe fyelli me vaje dhempshurie;
Me dhen rreth pikaloshe dhe leshtore
Rrij një bari që tretej dashurie.